

АГРОБІЗНЕС У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ: ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ, ТРУДОВІ ТА ЗЕМЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ

Дата: 06.05.2022 р.

Час: 10:00 – 13.00

Лектор: Володимир Метелиця, д.е.н., с.н.с, САР, DipTAX, DipIFRS ICFM,
Центр професійних бухгалтерів

I. ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ:

1. Декларування податкових зобов'язань і податкового кредиту з ПДВ протягом воєнного стану, подання таблиць 1.1, 2.1, 2, 7
2. Кому з аграріїв вигідний ЄП 3 групи за ставкою 2% (нарахування компенсуючих зобов'язань з проданої с.г. продукції, уточнення декларації ЄП 4-ї групи, донарахування земельного податку орендодавцям, заборона бартеру)
3. Звільнення від ПДВ і мита імпортованих товарів, надання товарів (послуг) для потреб оборони
4. Звільнення від акцизу передачі пального для потреб оборони, нульова ставка акцизу на нафтопродукти, 7% ПДВ на пальне
5. Знищення активів: наслідки з ПДВ
6. Бюджетне відшкодування ПДВ після камералки
7. Щомісячна зарплатна звітність (1 квітня Закон прийнято)
8. Неоподатковувана благодійна допомога людям під час війни
9. Звільнення від сплати ЄСВ за мобілізованих
10. Підтвердження статусу платника ЄП 4-ї групи до 05 травня
11. Звільнення від сплати плати за землю, податку на нерухоме майно, мінімального податкового зобов'язання на 1 га в зоні бойових дій
12. Відтермінування декларування і сплати податків на 6 місяців
13. Правомірність камеральних і фактичних перевірок під час війни, скасування штрафів і застосування пені

II. ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ ПРОТЯГОМ ВІЙНИ:

1. Увільнення і розрахунок середнього заробітку мобілізованим та добровольцям тероборони
2. Оформлення дистанційної роботи, строкових договорів, відсутності на робочому місці, простою, відпустки без збереження зарплати
3. Нормальна тривалість робочого часу, часу відпочинку, роботи в нічний час

4. Обмеження тривалості щорічної основної відпустки
5. Призупинення дії трудового договору та страховий стаж
6. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника або з ініціативи роботодавця
7. Невиплата, несвоєчасна виплата зарплати, виплати доходів працівникам без сплати податків
8. Бронювання військовозобов'язаних під час воєнного стану (мобілізаційні завдання, обґрунтування, пропозиції, дефіцитні ВОС)
9. Особливості виплат по електронних і паперових лікарняних
10. Декретні та аліменти під час війни
11. Розрахунок відпускних у період скасування святкових і неробочих днів (25 квітня, 2 і 9 травня – робочі дні)
12. «Призупинені» і мобілізовані працівники в Д1 і 4ДФ
13. Відповідальність за звільнення працівника під час проходження військової служби

III. ЗЕМЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ:

1. Поновлення на 1 рік дії договорів оренди с.г. угідь/емфітевзису
2. Спрощене надання в оренду ділянок с.г. призначення державної та комунальної власності органами влади
3. Спрощена оренда ділянок с.г. призначення державної та комунальної власності їх постійними землекористувачами та емфітевтами
4. Передача прав оренди та суборенди ділянок с.г. призначення для ведення сільського господарства
5. Земельні торги призупинено
6. Повноваження військових адміністрацій і порядок державної реєстрації договорів щодо землі
7. Підписання договорів використання с.г. угідь кваліфікованими електронними підписами
8. Внесення змін до договору оренди землі під час воєнного стану
9. Реєстрація права оренди земельної ділянки в період воєнного стану
10. Несвоєчасна сплата орендної плати за с.г. угіддя у зв'язку із веденням воєнних дій
11. Неможливість виконання зобов'язань із виплати орендної плати за с.г. угіддя

І. ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ

Податкові пільги воєнної реформи

Закон № 2173-IX (чинний з 16.04.2022 р.). З 16.04.2022 р. в п. 9 підрозд. 8 розд. XX ПКУ Законом України від 01.04.2022 р. № 2173-IX внесено зміни до умов обрання та перебування на 3-й групі ЄП за ставкою 2%.

Із заборонених видів діяльності виключено імпорт транспортних засобів, роздрібний продаж всіх підакцизних товарів; видобування підземних та поверхневих вод і надання послуг централізованого водопостачання та водовідведення (п. 9.3 підрозд. 8 розд. XX ПКУ).

Закон № 2142-IX (чинний з 05.04.2022 р.). Перелік дозволених операцій на ЄП за ставкою 2% було розширено ще Законом України від 24.03.2022 № 2142-IX: з 05.04.2022 р. дозволено імпорт підакцизних товарів: легкові автомобілі, кузови для них, причепи, напівпричепи; мотоцикли; транспортні засоби для перевезення 10 і більше осіб; **транспортні засоби для перевезення вантажів.**

Для переходу на сплату ЄП за ставкою 2 % подається заява J0102003 (для юросіб). Розрахунок доходу за попередній календ. рік разом із заявою не подається. Якщо заяву подати після 1 квітня, платник уважатиметься платником ЄП за ставкою 2 % з наступного робочого дня після подання заяви.

Дохід, який підлягає обкладенню ЄП за ставкою 2 %, визначається касовим методом (п. 292 ПКУ).

Податковим періодом для платників ЄП за ставкою 2 % є **календарний місяць**. Декларація подається протягом 20 днів після закінчення звітного місяця. Задекларована сума ПЗ підлягає сплаті протягом 10 к.д. після закінчення строку для подання декларації.

Платники, які зобов'язані визначити загальне мінімальне податкове зобов'язання, подають звітність за грудень як податкову декларацію платника ЄП за IV квартал податкового року, у якій розраховують суму ЄП наростаючим підсумком, загальне МПЗ.

ПДВ. Ті платники ПДВ, які перейшли на сплату ЄП за ставкою 2 %, звільняються від нарахування ПДВ у випадку: **постачання** товарів (послуг), місце постачання яких згідно зі ст. 186 ПКУ визначене **на території України; увезення товарів на територію України.** Такий платник податків не подає декларацію з ПДВ, а його ПДВ-реєстрація на період перебування на спеціальній системі **призупиняється.** Операції, які здійснюються платником ЄП за ставкою 2 %, не вважаються об'єктом обкладення ПДВ.

Строк дії режиму ЄП за ставкою 2 % обмежений періодом дії воєнного стану, після закінчення якого ПДВ-реєстрація поновлюється автоматично.

Постачальник в разі постачання товарів (послуг) покупцям – платникам ЄП за ставкою 2 % оформляє ПН на неплатника ПДВ, оскільки ПДВ-реєстрація таких покупців призупинена.

Платник податків після відновлення ПДВ-реєстрації повинен **нарахувати компенсуючі податкові зобов'язання** на підставі п. 198.5 ПКУ на вартість товарів, послуг, необоротних активів, у момент придбання (виготовлення) яких

був відображений податковий кредит і які були **використані (поставлені, реалізовані)** у період перебування такого платника на ЄП за ставкою 2 %.

База оподаткування для нарахування податкових зобов'язань визначається: виходячи із **ціни придбання – для товарів; балансової (залишкової) вартості** за даними бухгалтерії на початок звітної періоду, у якому відбулася реалізація, – **для необоротних активів**.

Такі операції повинні бути відображені у відповідних рядках (рядок 4) «Нараховано податкових зобов'язань відповідно до п. 198.5 та п. 199.1 ПКУ за операціями, що оподатковуються» податкової декларації з ПДВ.

Платник зобов'язаний забезпечити складання не пізніше останнього дня першого звітної періоду після завершення дії воєнного, надзвичайного станів і зареєструвати в ЄРПН **зведену ПН** за такими товарами/послугами, необоротними активами.

Наприклад: воєнний, надзвичайний стан закінчуються у червні 2022 р., такий платник за перший звітний податковий період липень 2022 р. подає декларацію в якій відповідно до п. 198.5 та пп. 9.5 п. 9 підрозд. 8 розд. ХХ ПКУ нараховує ПЗ по товарах, які були продані в період застосування ЄП за ставкою 2 % доходу та по яких на дату переходу на спрощену систему оподаткування (на 1 квітня 2022 року) суми ПДВ були включені до складу податкового кредиту.

Дані рядка 21 податкової декларації з ПДВ за останній звітний період до переходу на спрощену систему оподаткування **підлягають перенесенню до рядка 16.1** «Від'ємне значення рядка 21 попереднього звітного (податкового) періоду» за перший звітний період після завершення дії воєнного, надзвичайного станів.

Суми ПК за перший звітний (податковий) період після завершення воєнного стану, сформовані за рахунок значення рядка 16.1, при обчисленні ПЗ за п. 200.1 ПКУ зменшать суми нарахованих ПЗ у рядку 4 податкової декларації з ПДВ за п. 198.5 ПКУ.

Якщо **необоротні активи** в період перебування платника на ЄП за ставкою 2 % були **використані частково**, тоді **ПЗ з ПДВ не нараховуються**. Наприклад, необоротний актив був придбаний підприємством у грудні 2021 року, до квітня 2022 року використовувався в операціях, що обкладаються ПДВ, потім у період з 1 квітня до 30 червня 2022 року використовувався цим підприємством у статусі єдинника за ставкою 2 %, а починаючи з 1 липня 2022 року знову використовується в оподатковуваних операціях. У такому разі податкові зобов'язання на підставі п. 198.5 ПКУ – **не нараховуються**.

Строк виконання податкових зобов'язань. Згідно п. 69.1 підрозд 10 розд. ХХ ПКУ: **до шести місяців продовжений строк**, протягом якого після закінчення дії воєнного стану платник повинен сплатити податки, подати звітність, зареєструвати податкові та акцизні накладні.

Імпорт. З 01.04.2022 р. на період дії воєнного стану: **звільняється від обкладення ПДВ імпорт** товарів до України СГ, які є платниками ЄП 1-ї, 2-ї та 3-ї груп (крім єдинників 3-ї групи за ставкою ЄП 3 % (п. 69.23 підрозд. 10 розд.

ХХ ПКУ); звільняються від ввізного мита товари, які ввозяться на митну територію України, крім спирту, алкогольних напоїв, тютюнових виробів (пп. 1 п. 911 розд. ХХІ МКУ).

Камеральні перевірки ЄП 4-ї групи. Законом № 2142-ІХ внесено доповнення до п. 69.2 підрозд. 1 розд. ХХ ПКУ, яким дозволено проводити камеральні перевірки декларацій платника ЄП 4-ї групи. Після камеральної перевірки їхніх декларацій такі платники зможуть отримати довідку про підтвердження статусу платника ЄП 4-ї групи на 2022 рік (або відмову в такому підтвердженні). Строк проведення камеральної перевірки становить 30 к. д. (п. 76.3 ПКУ). Закон № 2142-ІХ чинний з 5 квітня, тому із цієї дати має початися відлік 30-денного строку, відведеного для проведення камеральної перевірки. **Тобто, надати платнику довідку про надання статусу ЄП 4-ї групи (або відмовити) податківці повинні не пізніше 05.05.2022 р.**

Пільги по екоподатку (п. 69.16 підрозд. 1 розд. ХХ ПКУ). Тимчасово, із 1 березня 2022 року по 31 грудня року, в якому буде припинено або скасовано воєнний стан, не нараховується та не сплачується екоподаток платниками, зареєстрованими за місцем розміщення стаціонарних джерел забруднення, за утворення радіоактивних відходів та тимчасове зберігання радіоактивних відходів на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, та на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями РФ (хоча до **05.04.2022 р.** Законом № 2120-ІХ звільнялися від сплати екоподатку всі об'єкти на цих територіях).

Перелік територій, на яких ведуться (велися) бойові дії, або територій, тимчасово окупованих збройними формуваннями РФ, визначається КМУ. Наразі такий перелік ще не затверджено.

Закон № 2120-ІХ (чинний з 17.03.2022 р.). Штрафи застосовуються, пеня – ні. У період воєнного стану діє звільнення платників податків від штрафів, передбачене п. 69.1 підрозд. 10 розд. ХХ ПКУ. Проте, якщо допущені в цей період порушення виявлені податковим органом у ході законно проведених перевірок (камеральних або фактичних), то за такі порушення **штрафи застосовуватимуться.**

Пеня, передбачена ст. 129 ПКУ, не нараховується за порушення, допущені платником податків у період надзвичайного або воєнного стану (пп. 129.9.7 ПКУ).

Перебіг строків зупинено. Зупинка перебігу строків стосується не тільки строків давності, але й інших строків (наприклад, строків на оскарження податкових рішень, строків зберігання документів тощо (п. 102.9 ПКУ).

МПЗ. Тимчасово, за **2022 та 2023** податкові (звітні) роки, **не нараховується** та не сплачується загальне мінімальне податкове зобов'язання за земельні ділянки, що розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) **бойові дії**, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями РФ, та/або за земельні ділянки, визначені обласними військовими

адміністраціями як засмічені вибухонебезпечними предметами та/або на яких наявні фортифікаційні споруди (п. 69.15 підрозд. 10 розд. XX ПКУ).

Акциз. На період дії воєнного стану в Україні **не вважається реалізацією пального** і не сплачується акцизний податок його фізична передача (відпуск, відвантаження) на митній території України, що здійснюється у зв'язку:

- з примусовим відчуженням або вилученням пального **для потреб держави** – за умови, якщо в майбутньому його попереднім власником **не буде** здійснено заходів щодо отримання **компенсації**;

- з передаванням **пального ЗСУ та ТРО**, військовим формуванням, ОМС, держадміністраціям без попереднього або наступного відшкодування їх вартості;

- з передаванням пального, як **гуманітарної допомоги**.

Зменшено ставки **акцизного податку на бензини моторні**, важкі дистилати, скраплений газ, бутан, ізобуан, інші нафтопродукти: **0 євро** за 1 000 л (п. 41 підрозд. 5 розд. XX ПКУ).

Товари оборонного призначення. Унесено зміни до п. 32 підрозд. 2 розд. XX ПКУ, яким передбачений режим звільнення від ПДВ операцій з увезення і постачання в Україні спеціальних засобів індивідуального захисту і бронезилетів, лікарських засобів і виробів медичного призначення.

Знищення і передача товарів у державну і комунальну власність. У разі **знищення (втрати) товарів, придбаних з ПДВ**, як до запровадження воєнного стану, так і в період його дії в Україні, а також у разі **передачі таких товарів у державну або комунальну власність для потреб оборони** України ПЗ з ПДВ не нараховуються і ПК, сформований у момент придбання таких товарів не коригується (п. 32-1 підрозд. 2 розд. XX ПКУ).

Проте, при передачі товарів у державну або комунальну власність, і зокрема у власність тероборони та інших осіб для оборонних потреб України, оформляється ПН з позначкою «Без ПДВ» (пп. 197.1.16 ПКУ).

Передача товарів (послуг) для оборони. Згідно з абз. 4 п. 32-1 підрозд. 2 розд. XX ПКУ, не є постачанням товарів (послуг) передача (надання) товарів (послуг) для забезпечення оборони України. В таких випадках ПН не оформляється, оскільки немає факту постачання, не нараховуються і компенсуючі податкові зобов'язання згідно з п. 198.5 ПКУ. Підтвердним документом може бути **видаткова накладна**, у якій крім переліку переданої продукції можна зазначити як отримувача, наприклад, номер військової частини, батальйону тероборони.

Операції ж із **заправки (дозаправки)** або забезпечення наземного військового транспорту або іншого спеціального контингенту **ЗСУ** обкладаються ПДВ за ставкою **0 %** (постанова КМУ від 02.03.2022 р. № 178).

Декларація з ПДВ. З 24.02.2022 р. у всіх платників ПДВ не має можливості зареєструвати в ЄРПН ПН і РК. Вхідний ПДВ за придбаннями товарів (послуг) включається до складу податкового кредиту на підставі **первинних (розрахункових) документів**, що є у платника ПДВ, складених згідно з вимогами Закону № 996 (п. 32-2 підрозд. 2 розд. XX ПКУ).

Суми податкового кредиту, які були сформовані за даними первинних (розрахункових) документів, отриманих від постачальників товарів/послуг (платіжні доручення, рахунки на оплату, чеки РРО, накладні, акти приймання-передачі, акти виконаних робіт чи наданих послуг), повинні відображатися в **таблиці 2.1** додатка 1 до декларації та в **додатку 7** (скарга на постачальника, який не оформив/не зареєстрував в ЄРПН/припустився помилки в ПН/РК). Додаток 7 подається для того, щоб мати інформацію про суми податкового кредиту, відображеного на підставі первинних документів (подання такої скарги не має наслідків притягнення до відповідальності).

ДПСУ рекомендує заповняти також **таблицю 1.1** відомостями про суми ПДВ, які включені до складу податкових зобов'язань за звітний (податковий) період і не підтверджені зареєстрованими в ЄРПН ПН та РК на дату подання декларації з ПДВ. Дані такої таблиці будуть сприяти реєстрації в ЄРПН ПН та РК за рахунок СПеревищ (другого реєстраційного ліміту, обрахованого відповідно до пп. 200-1.9 ПКУ).

Зареєструвати ПН/РК платник ПДВ повинен буде **протягом 6 місяців з моменту припинення** або скасування **воєнного стану**. При цьому покупці зобов'язані протягом цього строку (6 місяців) уточнити показники податкового кредиту по даних зареєстрованих в ЄРПН ПН та РК до них.

ПДВ 7 % на пальне. П. 82 підрозд. 2 розд. XX ПКУ встановлено, що на період воєнного стану за ставкою **ПДВ 7 %** обкладаються **ввезення до України та постачання на її території** бензинів моторних, важких дистилатів і скрапленого газу; нафти або нафтопродуктів сирих.

Бюджетне відшкодування. З 17.03.2022 р. проводяться камеральні перевірки декларацій з ПДВ або УР, до яких подано заяву про повернення суми бюджетного відшкодування, а також митних декларацій (абз. 2 п. 69.2 підрозд. 10 розд. XX ПКУ).

Допомога армії. **Не вважається реалізацією** для цілей оподаткування добровільна передача товарів для оборони, у т. ч. підакцизних, на користь оборонних структур України, ТРО, сил цивільного захисту, закладам охорони здоров'я державної та комунальної форм власності **без відшкодування вартості** таких товарів (п. 69.5 підрозд. 10 розд. XX ПКУ).

Електронні документи. У період дії воєнного стану приймання електронних документів здійснюється тільки **в робочі дні з 8.00 до 18.00** (п. 69.18 підрозд. 10 розд. XX ПКУ).

ЄСВ для членів ФГ. З 01.03.2022 р. і до скасування воєнного стану, а також протягом подальших 12 місяців мають право не нараховувати і не сплачувати ЄСВ за себе (абз. 10 п. 3 розд. II Закону № 2120) члени ФГ, які не належать до осіб, що підлягають страхуванню за іншими підставами.

Якщо такі особи хочуть мати страховий стаж за цей період, тоді їм слід сплачувати ЄСВ за себе і подавати додаток з ЄСВ до декларації (наказ Мінфіну від 02.10.2015 р. № 859).

Розділ I. Податкові зобов'язання

Таблиця 1.1. Відомості про включені суми податку на додану вартість, вказані в податкових накладних, не зареєстрованих в Єдиному реєстрі податкових накладних на дату подання податкової декларації з податку на додану вартість, до суми податкових зобов'язань за звітний (податковий) період

(грн)

N з/п	Покупець (індивідуальний податковий номер або умовний ПІН)	Податкова накладна						
		дата	номер	ознака здійснення с/г операцій*	обсяг постачання (без податку на додану вартість)	сума податку на додану вартість		
						основна ставка	ставка 7 %	ставка 14 %
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Розділ II. Податковий кредит

Таблиця 2.1. Відомості про операції з придбання з податком на додану вартість, які підлягають оподаткуванню за основною ставкою та ставками 7 % і 14 %

(грн)

N з/п	Постачальник (індивідуальний податковий номер)	Податкова накладна, інший документ			Обсяг постачання (без податку на додану вартість)	Сума податку на додану вартість		
		період складання	ознака касового методу**	ознака здійснення с/г операцій*		основна ставка	ставка 7 %	ставка 14 %

Додаток 2

до податкової декларації з податку на додану вартість

01	Довідка про суму від'ємного значення звітного (податкового) періоду, яка зараховується до складу податкового кредиту наступного звітного (податкового) періоду (Д2)	011	Звітний
		012	Звітний новий
		013	Уточнюючий

Додаток 7

до податкової декларації з податку на додану вартість

01	Заява про допущення продавцем товарів/послуг помилок при зазначенні обов'язкових реквізитів податкової накладної та/або порушення продавцем/покупцем граничних термінів реєстрації в Єдиному реєстрі податкових накладних податкової накладної та/або розрахунку коригування (Д7)	011	Звітний
		012	Звітний новий

ЄСВ для роботодавців. Звільняються від сплати ЄСВ за мобілізованих працівників підприємці – єдинники 2-ї та 3-ї груп та ЮО – єдинники 3-ї групи (до розд. VIII Закону № 2464 додано п. 9-20). Водночас роботодавці-єдинники (як і всі інші роботодавці) повинні розрахувати і нарахувати ЄСВ на дохід таких працівників, а також відобразити його в Податковому розрахунку (форма затверджена наказом Мінфіну від 13.01.2015 № 4).

У цьому випадку ЄСВ буде сплачений за рахунок коштів держбюджету і мобілізовані працівники єдинника не втратять страховий стаж.

Для платників ЄП 4-ї групи таких пільг не передбачено.

Податкова реформа у відповідях ДПС

07.04.2022 р. ДПСУ надала відповіді щодо особливостей переходу платників на спрощену систему оподаткування.

Якщо переходити з 4 групи на 3 групу, то чи потрібно подавати уточнюючу до декларації 4 групи? Відповідно до п. 69 підрозд. 10 розд. XX ПКУ знято обмеження на проведення камеральних перевірок податкових декларацій платників ЄП 4-ї групи.

СГ вважається платником ЄП 3-ї групи за ставкою 2%:

- з 1 квітня 2022 р. – у разі подання заяви до 1 квітня 2022 р.;
- з наступного робочого дня після подання заяви – у разі подання заяви починаючи з 1 квітня 2022 р.

Якщо СГ скористається правом переходу на 3-тю групу ЄП за ставкою 2 % шляхом подання до органу ДПС заяви про застосування спрощеної системи оподаткування, такий СГ **повинен подати уточнюючу (-і) декларацію(-ії) платника ЄП 4-ї групи** та зменшити до нуля податкові зобов'язання по ЄП 4-ї групи, які були задекларовані до сплати у раніше поданих(-их) податковій(-их) декларації(-ях) платника ЄП 4-ї групи.

Чи буде зараховано як переплата ЄП 4-ї групи або повернення цих грошей? Або зарахування авансом з ЄП 4-ї групи на ЄП 3-ї групи? Платники ЄП 4-ї групи, які в період дії воєнного, надзвичайного стану скористаються правом обрати 3-тю групу ЄП за ставкою 2 %, після закінчення періоду дії такого стану автоматично перейдуть на 4-ту групу ЄП та матимуть можливість використати суму надміру сплачених податкових зобов'язань з ЄП 4-ї групи на погашення грошового зобов'язання з ЄП 4-ї групи майбутніх періодів.

Чи є якісь особливості нарахування «умовних» податкових зобов'язань з ПДВ по необоротних активах? Після відновлення правил нарахування та сплати ПДВ платник ПДВ у податковій звітності за перший звітний період відповідно до п. 198.5 ст. 198 ПКУ повинен нарахувати ПЗ на вартість товарів, послуг, необоротних активів використаних (поставлених, реалізованих) у не оподатковуваних операціях, суми податку по яких були включені до складу ПК на дату переходу на спрощену систему оподаткування за ставкою 2 %:

- за товарами/послугами – виходячи з вартості придбання таких товарів, послуг,

- по необоротних активах, які фактично використані (поставлені, реалізовані) в період перебування такого платника на спрощеній системі оподаткування за ставкою 2 % – виходячи з балансової (залишкової) вартості,

що склалася станом на початок звітнього (податкового) періоду, протягом якого здійснюються такі операції.

По необоротних активах, які в період перебування такого платника на спрощеній системі оподаткування за ставкою 2 %, **використані частково** – по п. 198.5 ст. 198 ПКУ **ПЗ з ПДВ не нараховуються.**

Такі операції повинні бути відображені у відповідних рядках рядка 4 «Нараховано податкових зобов'язань відповідно до п. 198.5 ст. 198 та п. 199.1 ст. 199 ПКУ за операціями, що оподатковуються» податкової декларації з ПДВ.

Чи збережеться ПК по придбанім з ПДВ та експортованим товарам, якщо експортер захоче перейти на ЄП за ставкою 2%. При переході на спецЄП платник втрачає підстави для нульової ставки ПДВ при здійсненні операцій з вивезення товарів за межі митної території України. За товарами/послугами, що були придбані з ПДВ до переходу на спецЄП та експортовані під час застосування спецЄП, або використані для виробництва продукції, експорт якої був здійснений під час застосування спецЄП, платник зобов'язаний визначити ПЗ з ПДВ відповідно до п. 198.5 ст. 198 ПКУ у першому звітному періоді після завершення використання спецЄП.

*Чи буде ДПС автоматично нараховувати земельний податок ФО-орендодавцям за період поки орендар перейшов з 4-ї групи ЄП на 3-тю групу (2 %)? У разі переходу СГ – платником ЄП 4-ї групи на 3-тю групу ЄП за ставкою 2%, **фізособи**, які передали в оренду земельні ділянки, земельні частки (паї) такому платнику, **втрачають право користування пільгою зі сплати земельного податку**, передбаченою п. 281.3 ст. 281 ПКУ.*

Нарахування контролюючими органами сум земельного податку фізособам проводиться пропорційно періоду, протягом якого такі фізособи не користувались пільгами, встановленими ст. 281 ПКУ.

Сплата єдиного податку за ставкою 2 % буде враховуватись в розрахунок МПЗ? До суми сплачених податків, зборів, платежів та витрат на оренду земельних ділянок, зокрема, відноситься ЄП, сплачений платником ЄП 3-ї групи у розмірі, пропорційному його частці с.г. товаровиробництва за податковий (звітний) рік, розрахований відповідно до пп. 14.1.262 п. 14.1 ст. 14 ПКУ.

Якщо територія буде в переліку на звільнення від сплати орендної плати за землю, то подавати уточнення до декларацій по оренді землі з 01.04.2022?

Платники плати за землю, у т. ч. й орендної плати, за земельні ділянки, **на територіях визначених КМУ**, мають право подати **уточнюючі декларації**, у яких, починаючи з **березня 2022 р.**, ПЗ, які були задекларовані до сплати у раніше поданих деклараціях, змінити та зазначити «0», крім ПЗ за січень та лютий 2022 р. Це стосується також платників ЄП 4-ї групи, які у лютому 2022 р. подали відповідні декларації з плати за землю.

*Що з податком на нерухомість на окупованих територіях? Відповідно до пп. 69.22 п. 69 підрозд. 10 розд. XX ПКУ тимчасово, на період з **1 березня 2022 року по 31 грудня року**, в якому припинено або скасовано воєнний стан, не нараховується та не сплачується податок на нерухоме майно, відмінне від*

земельної ділянки, за об'єкти нежитлової нерухомості, у т. ч. їх частки, що розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями РФ. ЮО протягом 6-ти календ. місяців після місяця, в якому припинено чи скасовано воєнний стан, мають право подати уточнюючу декларацію, в якій відображаються зміни розміру ПЗ з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, за відповідний податковий період.

Перелік територій, на яких ведуться (велися) бойові дії та територій тимчасово окупованих збройними формуваннями РФ, визначається КМУ.

Чи можна при переході на ЄП за ставкою 2 % здійснювати негрошові розрахунки? Платники ЄП 3-ї групи за ставкою 2 % **не мають права здійснювати розрахунки у негрошовій формі**, у т. ч. залік зустрічних однорідних вимог, бартерні операції.

Чи потрібне підтвердження відсутності можливості подання декларації та сплати ПДВ? ПКУ не передбачено надання органу ДПС будь-яких підтверджень щодо неможливості подання декларації з ПДВ та сплати податку до бюджету.

Чи позбудеться пільг з податку на нерухомість платник ЄП 4-ї групи при переході на ЄП 3 група за ставкою 2 %? Дія пп. ж» пп. 266.2.2 ПКУ поширюється і на платників спецЄП 3-ї групи. Тобто, для таких платників не є об'єктом оподаткування будівлі, споруди с.г. товаровиробників (юридичних та фізичних осіб), віднесені до класу «Будівлі с.г. призначення, лісівництва та рибного господарства» (код 1271) ДК будівель та споруд ДК 018-2000, та не здаються їх власниками в оренду, лізинг, позичку.

Платник ЄП 4-ї групи переходить на 3-тю групу ЄП зі сплатою 2 %. У 2 кварталі продає свою продукцію, яка вирощена раніше. У цю продукцію включені витрати, які придбані з ПДВ. Який перерахунок ПДВ потрібно зробити при поверненні на платника ПДВ 4-ї групи? Такий платник ПДВ у податковій звітності за перший звітний період відповідно до п. 198.5 ПКУ **повинен нарахувати ПЗ** на вартість товарів, послуг, використаних (поставлених, реалізованих) в не оподатковуваних операціях, суми податку по яких були включені до ПК на дату переходу на спецЄП за ставкою 2 %, виходячи з вартості придбання таких товарів, послуг.

Такі операції повинні бути відображені у відповідних рядках рядка 4 «Нараховано податкових зобов'язань відповідно до п. 198.5 ст. 198 та п. 199.1 ст. 199 ПКУ за операціями, що оподатковуються» податкової декларації з ПДВ.

Платник зобов'язаний забезпечити складання не пізніше останнього дня першого звітного періоду після завершення використання спрощеної системи оподаткування і зареєструвати в ЄРПН зведену ПН за такими товарами/послугами.

Чи правомірно відмовляти СГ у наданні статусу платника ЄП 4-ї групи на 2022 рік, якщо наразі у СГ немає можливості внести зміни до реєстраційних даних (знявши КВЕД класів 01.47, 01.49 та 10.12)? СГ на адресу ГУ надано

повідомлення про нездійснення діяльності по зазначених КВЕД. У разі відсутності можливості у СГ внести зміни до реєстраційних даних щодо виключення з переліку видів господарської діяльності згідно КВЕД-2010, що відноситься до класів 01.47 (розведення свійської птиці), 01.49 (в частині розведення та вирощування перепелів і страусів) та 10.12 (виробництво м'яса свійської птиці), за умови надання такими СГ листа до контролюючого органу про нездійснення діяльності по зазначених КВЕД та дотримання ними інших вимог, визначених гл. 1 розд. XIV ПКУ, таким платникам за результатами камеральних перевірок поданої податкової звітності платників ЄП 4-ї групи на 2022 рік може бути підтверджено статус платника ЄП 4-ї групи на 2022 рік.

Відповідно до пп. 298.8.8 п. 298.8 ст. 298 ПКУ с.г. товаровиробник повторно може бути включений до 4-ї групи платників ЄП не раніше ніж через 2 календ. роки після його переходу на застосування ставки ЄП, визначеної для платників ЄП іншої групи, або анулювання його попередньої реєстрації платником ЄП 4-ї групи. Норми цього підпункту не застосовуються у разі анулювання реєстрації платником ЄП 4-ї групи ЮО за ініціативою органу ДПС. Чи застосовується ця норма у зв'язку зі змінами? Платник ЄП 4-ї групи має право перейти на сплату ЄП 3-ї групи за ставкою 2 %. Після скасування воєнного та надзвичайного стану платники ЄП 3-ї групи за ставкою 2 % автоматично вважатимуться такими, що застосовуватимуть систему оподаткування, на якій перебували до обрання ЄП 3-ї групи за ставкою 2 %.

Чи правомірно включати податковий кредит у декларації з ПДВ по бухгалтерській довідці, яка підготовлена у зв'язку отриманням товару без первинних документів або з документами з невідфактурованими помилками? Відповідно до п. 32-2 підрозд. 2 розд. XX ПКУ платники ПДВ включають до складу ПК звітного періоду суми ПДВ, сплачені (нараховані) у складі вартості придбаних товарів/послуг, на підставі наявних у платника первинних (розрахункових) документів, складених (отриманих) платником податку за операціями з придбання товарів/послуг відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Тому документи, що не відповідають статусу первинного документу визначеного Законом, не є підставою для формування ПК у податкових деклараціях з ПДВ.

Чи є вигода аграрію застосовувати ЄП 3-ї групи на час воєнного стану?

Якщо аграрій переходить на спецЄП з початку II кварталу, то сплатити за I квартал йому слід не 10 % від річної суми сільгоспЄП, а 25 % (пп. 298.8.7 ПКУ).

ЮО-платники ЄП 3-ї групи за ставкою 2 % звільнюються від нарахування (п. 297.1 та пп. 9.3 підрозд. 8 розд. XX ПКУ): ПнП, крім: податку при виплаті доходів (прибутків) нерезиденту із джерелом їх походження з України; скоригованого прибутку КІК; ПДВ за операціями з постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України, та в разі ввезення товарів на митну територію України; земельного податку за земельні ділянки, що використовуються платниками для провадження

господарської діяльності (крім діяльності з надання земельних ділянок та/або нерухомого майна, розташованого на таких земельних ділянках, в оренду (найм), позичку, на іншому праві користування).

Кому вигідно на ЄП 3-ї групи за ставкою 2%: 1) платникам ЄП 3-ї групи, які раніше обрали ставку **5 % без ПДВ**; 2) сільгоспвиробникам, які мають **податковий борг** (п. 9.3 підрозд. 8 розд. XX ПКУ); 3) сільгоспвиробникам на ЄП 4-ї групи з птахівничими КВЕДами, які цю діяльність не здійснюють у період перебування на спецЄП (КВЕД-2010 класів 01.47 (розведення свійської **птиці**), 01.49 (у частині розведення та вирощування перепелів і страусів) та 10.12 (виробництво м'яса свійської птиці)); 4) платникам ЄП 4-ї групи, якщо **дохідність** від реалізації власної продукції буде **меншою за розмір НГО** 1 га с.г. угідь.

Якщо, наприклад, НГО 1 га ріллі становить 30 тис грн., то розмір сплаченого ЄП 4-ї групи з 1 га за рік буде 285 грн. (30 тис. грн. x 0,95 %).

Якщо, наприклад, урожайність озимої пшениці буде 4,7 т/га, ціна 8 000 грн. з 1 га, то на спецЄП аграрій має сплатити з 1 га 752 грн. ЄП, що на 467 грн. більше ніж сума ЄП 4-ї групи.

Кому НЕ вигідно на ЄП 3-ї групи за ставкою 2%: 1) **платникам ПДВ**, адже призупинка статусу платника ПДВ не дасть змогу с.г. виробникам отримати податковий кредит з придбаних ТМЦ та надати податковий кредит покупцям власної с.г. продукції; 2) аграріям, які здійснюють **бартерні операції**, адже платники ЄП 3-ї групи за ставкою 2 % не мають права здійснювати розрахунки у негрошовій формі, у т. ч. залік зустрічних однорідних вимог, бартерні операції; 3) єдинникам 4-ї групи-орендарям с.г. угідь у фізосіб, які звільнені від сплати **земельного податку**, і змушені будуть **втратити цю пільгу** в період переходу орендаря на спецЄП; 4) аграріям, які **продаватимуть** в період перебування на спецЄП **власну с.г. продукцію**, при виробництві якої було використано сировину, придбану з ПДВ (адже після воєнного стану треба буде нарахувати компенсуючі ПЗ з ПДВ і компенсувати податковий кредит, пов'язаний із використанням при вирощуванні сировини, придбаної з ПДВ (п. 198.5 ПКУ).

Щоб перейти на сплату спецЄП 3-ї групи, єдиноподатник 4-ї групи має подати заяву до органу ДПС за місцем своєї податкової адреси за формою згідно наказу Мінфіну від 16.07.2019 р. № 308 (J0102003), поставивши позначку в комірці «Внесення змін» та заповнивши п. 5.2 заяви. Розрахунок доходу за попередній календарний рік до заяви не додається, а заява розглядається протягом 2 р.д.

На вебпорталі ДПС можна перевірити факт реєстрації платником ЄП за ставкою 2 % або належність свого контрагента до таких платників.

Щомісячна зарплатна звітність

01.04.2022 р. ВРУ прийнято в цілому законопроект № 7233, яким змінюється період подання звітності про суми доходу, нарахованого на користь фізичних осіб **із кварталу на місяць**.

Неоподатковувана благодійна допомога під час війни

Таблиця. Благодійна допомога, що не включається до оподаткованого доходу її отримувача

№ з/п	Фізособи – отримувачі допомоги	Вид/розмір допомоги	Вид/розмір допомоги
1	2	3	4
1	Учасники бойових дій (далі – УБД), які брали безпосередню участь в антитерористичній операції (АТО) ¹ (абзац другий пп. «а» пп. 165.1.54 ПК)	Грошова допомога (пп. «а» пп. 170.7.8 ПК): – для закупівлі або у вигляді спеціальних засобів індивідуального захисту (каска, бронезилети, виготовлені відповідно до військових стандартів), технічні засоби спостереження, лікарські засоби, засоби особистої гігієни, продукти харчування, предмети речового забезпечення або інші товари (роботи, послуги) з переліку, затвердженого постановою КМУ від 24.02.2016 № 112; – для оплати (компенсації) вартості лікарських засобів, платних послуг з лікування, забезпечення виробами медпризначення, технічними та іншими засобами реабілітації, санаторно-курортного оздоровлення. Розмір допомоги: надається в будь-якій сумі (вартості)	Грошова допомога для відновлення втраченого майна та на інші потреби за переліком, що визначається КМУ ² (пп. «а» пп. 170.7.8 ПК). Розмір допомоги: надається в сумі, яка сукупно протягом звітного (податкового) року не перевищує 500 МЗП, установлені законом на 1 січня звітного (податкового) року. У 2022 році така сума становить 3 250 000 грн ³
2	Члени сім'ї УБД ⁴ , що брали участь в АТО, які під час участі в АТО були поранені, загинули, померли, визнані безвісно відсутніми в установленому порядку (абзац другий пп. «а» пп. 165.1.54 ПК)		
<p>¹ Документальним підтвердженням статусу УБД є посвідчення учасника бойових дій.</p> <p>² Такий перелік на сьогодні відсутній.</p> <p>³ Сума перевищення обкладається за ставкою 18 % ПДФО та за ставкою 1,5 % ВЗ. При цьому отримувач допомоги зобов'язаний подати річну податкову декларацію із зазначенням суми благодійної допомоги (пп. «б» пп. 170.7.8 ПК). Форма декларації затверджена наказом Мінфіну від 02.10.2015 № 859.</p> <p>⁴ До членів сім'ї УБД та учасників масових акцій протесту належать дружина, чоловік, які не одружилися вдруге, батьки, дід та баба (якщо батьки померли), неповнолітні діти, неповнолітні діти з інвалідністю (ЗІР, категорія 103.15). Для підтвердження споріднених зв'язків з УБД можуть подаватися копії свідоцтв про шлюб, свідоцтв про народження дитини та інших документів, за якими можна прослідкувати таке споріднення.</p>			
3	УБД ¹ : – військовослужбовці; – працівники держструктур, інших військових формувань; – добровольці тероборони; – поліцейські та працівники інших структур, які беруть (або брали) безпосередню участь у відсічі збройної агресії у період дії воєнного або надзвичайного стану, перебуваючи безпосередньо в районах бойових дій ² протягом дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану (абзац другий пп. «в» пп. 165.1.54 ПК)	Грошова допомога (пп. «а» пп. 170.7.8 ПК): – для закупівлі або у вигляді спеціальних засобів індивідуального захисту (каска, бронезилети, виготовлені відповідно до військових стандартів), технічні засоби спостереження, лікарські засоби, засоби особистої гігієни, продукти харчування, предмети речового забезпечення або інші товари (роботи, послуги) з переліку, затвердженого постановою КМУ від 24.02.2016 № 112; – для оплати (компенсації) вартості лікарських засобів, платних послуг з лікування, забезпечення виробами медпризначення, технічними та	Грошова допомога для відновлення втраченого майна та на інші потреби з переліку, визначеного КМУ ⁴ (пп. «а» пп. 170.7.8 ПК). Розмір допомоги: надається в сумі, яка сукупно протягом звітного (податкового) року не перевищує 500 МЗП, установлені законом на 1 січня звітного (податкового) року. У 2022 році така сума становить 3 250 000 грн ⁵
4	Фізособи, унесені до Реєстру волонтерів АТО ³ (пп. «б» пп. 165.1.54 ПК)		

		іншими засобами реабілітації, санаторно-курортного оздоровлення. Розмір допомоги: надається в будь-якій сумі (вартості)	
<p>¹ Цю категорію осіб унесено до переліку фізосіб – отримувачів благодійної допомоги Законом від 15.03.2022 № 2120-ІХ (абзац перший п. 6 і абзац другий п. 7 розд. І).</p> <p>² Перелік таких територій має бути законодавчо затверджений.</p> <p>³ Порядок формування Реєстру волонтерів АТО та/або ООС затверджений наказом Мінфіну від 30.10.2014 № 1089.</p> <p>⁴ Такий перелік на сьогодні відсутній.</p> <p>⁵ Сума перевищення обкладається за ставкою 18 % ПДФО і за ставкою 1,5 % ВЗ. При цьому отримувач допомоги зобов'язаний подати річну податкову декларацію із зазначенням суми благодійної допомоги (пп. «б» пп. 170.7.8 ПК). Форма декларації затверджена наказом Мінфіну від 02.10.2015 № 859.</p>			
5	Учасники масових акцій громадського протесту в Україні, які зазнали ушкодження здоров'я під час участі в цих акціях у період з 21 листопада 2013 року по 28 лютого 2014 року, а також 2 травня 2014 року в місті Одесі ¹ (абзац третій пп. «а» пп. 165.1.54 ПК)	Грошова допомога на лікування і медобслуговування (обстеження, діагностику), у т. ч. для оплати (компенсації) вартості лікарських засобів, донорських компонентів, виробів медпризначення, технічних та інших засобів реабілітації, платних послуг з лікування, забезпечення виробами медпризначення, технічними та іншими засобами реабілітації, послуг медреабілітації, санаторно-курортного оздоровлення (пп. «а» пп. 170.7.8 ПК). Розмір допомоги: надається в будь-якій сумі (вартості)	Грошова допомога на відновлення втраченого майна та на інші потреби за переліком, визначеним КМУ ² (пп. «а» пп. 170.7.8 ПК). Розмір допомоги: надається в сумі, яка сукупно протягом звітного (податкового) року не перевищує 500 МЗП, установленої законом на 1 січня звітного (податкового) року. У 2022 році така сума становить 3 250 000 грн ³
6	Члени сімей вищезгаданих учасників акцій, які загинули, померли від отриманих у цей період поранень або визнані безвісно відсутніми в установленому порядку (абзац третій пп. «а» пп. 165.1.54 ПК)	Грошова допомога на лікування і медобслуговування (обстеження, діагностику), у т. ч. для оплати (компенсації) вартості лікарських засобів, донорських компонентів, виробів медпризначення, технічних та інших засобів реабілітації, платних послуг з лікування, забезпечення виробами медпризначення, технічними та іншими засобами реабілітації, послуг медреабілітації, санаторно-курортного оздоровлення (пп. «а» пп. 170.7.8 ПК). Розмір допомоги: надається в будь-якій сумі (вартості)	Грошова допомога на відновлення втраченого майна та на інші потреби за переліком, визначеним КМУ ² (пп. «а» пп. 170.7.8 ПК). Розмір допомоги: надається в сумі, яка сукупно протягом звітного (податкового) року не перевищує 500 МЗП, установленої законом на 1 січня звітного (податкового) року. У 2022 році така сума становить 3 250 000 грн ³
<p>¹ Документальним підтвердженням статусу переселенця є довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи. Порядок видачі такої довідки затверджений постановою КМУ від 01.10.2014 № 509.</p> <p>² Такий перелік на сьогодні відсутній.</p> <p>³ Сума перевищення обкладається за ставкою 18 % ПДФО і за ставкою 1,5 % ВЗ. При цьому отримувач допомоги зобов'язаний подати річну податкову декларацію із зазначенням суми благодійної допомоги (пп. «б» пп. 170.7.8 ПК). Форма декларації затверджена наказом Мінфіну від 02.10.2015 № 859.</p>			
7	Працівники підприємств, установ, організацій, які залучаються (залучалися) і беруть (брали) участь в обороні та стриманні збройної агресії Російської Федерації, перебуваючи при цьому безпосередньо в районах проведення бойових дій у період здійснення таких бойових дій (абзац третій пп. «в» пп. 165.1.54 ПК)	Грошова допомога на лікування і медобслуговування (обстеження, діагностику), у т. ч. для оплати (компенсації) вартості лікарських засобів, донорських компонентів, виробів медпризначення, технічних та інших засобів реабілітації, платних послуг з лікування, забезпечення виробами медпризначення, технічними та іншими засобами реабілітації, послуг медреабілітації, санаторно-курортного оздоровлення (пп. «а» пп. 170.7.8 ПК). Розмір допомоги: надається в будь-якій сумі (вартості)	Грошова допомога на відновлення втраченого майна та на інші потреби за переліком, визначеним КМУ ² (пп. «а» пп. 170.7.8 ПК). Розмір допомоги: надається в сумі, яка сукупно протягом звітного (податкового) року не перевищує 500 МЗП, установленої законом на 1 січня звітного (податкового) року. У 2022 році така сума становить 3 250 000 грн ³
8	Члени сімей вищезгаданих працівників (абзац третій пп. «в» пп. 165.1.54 ПК)	Грошова допомога на лікування і медобслуговування (обстеження, діагностику), у т. ч. для оплати (компенсації) вартості лікарських засобів, донорських компонентів, виробів медпризначення, технічних та інших засобів реабілітації, платних послуг з лікування, забезпечення виробами медпризначення, технічними та іншими засобами реабілітації, послуг медреабілітації, санаторно-курортного оздоровлення (пп. «а» пп. 170.7.8 ПК). Розмір допомоги: надається в будь-якій сумі (вартості)	Грошова допомога на відновлення втраченого майна та на інші потреби за переліком, визначеним КМУ ² (пп. «а» пп. 170.7.8 ПК). Розмір допомоги: надається в сумі, яка сукупно протягом звітного (податкового) року не перевищує 500 МЗП, установленої законом на 1 січня звітного (податкового) року. У 2022 році така сума становить 3 250 000 грн ³
9	Фізособи – вимушені переселенці з населених пунктів ¹ : – де проводилася АТО (абзац четвертий пп. «а» пп. 165.1.54 ПК); – де ведуться (велися) бойові дії (абзац четвертий пп. «в» пп. 165.1.54 ПК);	Грошова допомога на лікування і медобслуговування (обстеження, діагностику), у т. ч. для оплати (компенсації) вартості лікарських засобів, донорських компонентів, виробів медпризначення, технічних та інших засобів реабілітації, платних послуг з лікування, забезпечення виробами медпризначення, технічними та іншими засобами реабілітації, послуг медреабілітації, санаторно-курортного оздоровлення (пп. «а» пп. 170.7.8 ПК). Розмір допомоги: надається в будь-якій сумі (вартості)	Грошова допомога на відновлення втраченого майна та на інші потреби за переліком, визначеним КМУ ² (пп. «а» пп. 170.7.8 ПК). Розмір допомоги: надається в сумі, яка сукупно протягом звітного (податкового) року не перевищує 500 МЗП, установленої законом на 1 січня звітного (податкового) року. У 2022 році така сума становить 3 250 000 грн ³

– в Криму у зв'язку з тимчасовою окупацією (абзац п'ятий пп. «а» пп. 165.1.54 ПК)		
<p>¹ Документальним підтвердженням статусу переселенця є довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи. Порядок видачі такої довідки затверджений постановою КМУ від 01.10.2014 № 509.</p> <p>² Такий перелік на сьогодні відсутній.</p> <p>³ Сума перевищення обкладається за ставкою 18 % ПДФО і за ставкою 1,5 % ВЗ. При цьому отримувач допомоги зобов'язаний подати річну податкову декларацію із зазначенням суми благодійної допомоги (пп. «б» пп. 170.7.8 ПК). Форма декларації встановлена наказом Мініфіну від 02.10.2015 № 859.</p>		

Зміни по податкових перевірках у період воєнного стану

Законом України від 15.03.2022 р. № 2120-ІХ дозволено податківцям під час дії ВС проводити:

- **окремі камеральні перевірки;**
- **всі фактичні перевірки** (п. 69.2 підрозд. 10 розд. ХХ ПКУ).

Документальні (планові, позапланові, виїзні, не виїзні та електронні) на час воєнного стану потрапили під заборону.

На час воєнного стану перевірки щодо своєчасності та повноти подання будь-яких **НЕподаткових звітів** чи документів звітного характеру **не проводитимуться.**

Відповідно до п. 3 розд. II Закону № 533 **забороняється** по останній к.д. місяця (включно), в якому завершується дія карантину проведення органами держнагляду **планових заходів, крім контролю:** за діяльністю СГ, які віднесені до СГ з високим ступенем ризику; у сфері державних регульованих цін; у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Проте, протягом усього мораторію (як карантинного, так і воєнного) **можуть бути здійснені позапланові заходи контролю** (позапланові перевірки).

Дозволені камеральні перевірки: 1) перевірки ПДВ-декларацій **або УР, в яких заявлено бюджетне відшкодування з ПДВ на основі ПН/РК, які зареєстровані у ЄРПН та митних декларацій** (п. 69.11 підрозд. 10 розд. ХХ ПКУ); 2) **перевірки податкових декларацій платників сільгоспЄП.**

Камералки ПДВ-декларацій можуть бути проведені **протягом 90 к. д.**, що настають за останнім днем граничного строку подання ПДВ-декларацій, а якщо такі документи були надані пізніше, – за днем їх фактичного подання.

По **ПДВ-деклараціях без бюджетного відшкодування**, наприклад із задекларованою сумою до сплати чи із задекларованим від'ємним значенням, на час воєнного стану камеральні перевірки **проводиться не будуть.**

Якщо податковий кредит сформовано на основі первинних документів (п. 32² підрозд. 2 розд. ХХ ПКУ), то такі суми до бюджетного відшкодування заявляти не слід.

Камералки звітності з сільгоспЄП під час дії ВС проводяться протягом 30 к.д. за останнім днем граничного строку їх подання, а якщо такі документи надали пізніше – за днем їх фактичного подання.

Фактичні перевірки. Дію ковідного мораторію на час ВС призупинено (п. 52² підрозд. 10 розд. ХХ ПКУ). Тому згідно пп. 80.2.1 – 80.2.7 ПКУ **податківці**

мають право перевіряти дотримання законодавства з питань: 1) регулювання **обігу готівки**; 2) порядку здійснення платниками податків розрахункових операцій з використанням **ЄПЗ та POS-терміналів**; 3) ведення **касових операцій**; 4) наявності **ліцензій, свідоцтв**, у т. ч. про обіг підакцизних товарів; 5) дотримання роботодавцем законодавства щодо **укладення трудового договору**, оформлення трудових відносин з працівниками.

Проводиться фактична перевірка на підставі **наказу керівника** (його заступника) **органу ДПС**. **Тривалість фактичних перевірок не повинна перевищувати 10 діб**.

По закінченню перевірки складається **Акт (довідка)** про результати фактичних перевірок. Оскільки на час дії ВС всі строки зупинені, то нараховані зобов'язання і накладені штрафи на час воєнного часу не стануть узгодженими.

Якщо при проведенні перевірок будуть виявлені порушення законодавства, то відповідальності СГ не уникнути (п. 69.2 підрозд. 10 розд. XX ПКУ).

РРО-порушення. Під час ВС до СГ можуть застосувати штраф за ст. 17 Закону про РРО (100% вартості товарів за перше порушення, 150% – за кожне наступне) тільки за порушення правил застосування РРО/ПРРО при продажу підакцизних товарів (н-д, коли продавець не видасть чек РРО/ПРРО).

ЄСВ-перевірки. На час ВС та протягом 3-х місяців після припинення ВС буде діяти мораторій на проведення документальних перевірок ЄСВ (п. 9²³ розд. VIII Закону № 2464).

II. ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ ПРОТЯГОМ ВІЙНИ

Трудові відносини в період війни (роз'яснення Мінекономіки)

23.03.2022 р. Мінекономіки надало роз'яснення щодо **порядку дій роботодавців з 24.03.2022 р. на період воєнного стану** (Закон № 2136-IX).

Оформлення мобілізованих і виплати, які їм належать. За працівниками, призваними на **строкову** військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, військову службу за призовом осіб із числа **резервістів** в особливий період або прийнятими на військову службу за **контрактом**, у т. ч. шляхом укладення нового контракту на проходження військової служби, під час дії особливого періоду на строк до його закінчення або до дня фактичного звільнення **зберігаються місце роботи, посада і середній заробіток** на підприємстві, в установі, організації, ФГ, СВК незалежно від підпорядкування та форми власності і у ФОПів, у яких вони працювали на час призову (ст. 119 КЗпП). **Таким працівникам здійснюється виплата грошового забезпечення за рахунок коштів Держбюджету України відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».**

Такі працівники під час дії особливого періоду на строк до його закінчення або до дня фактичного звільнення не підлягають звільненню на підставі п. 3 ч. 1 ст. 36 КЗпП, а лише увільняються від виконання обов'язків, передбачених трудовим договором, що оформлюється відповідним наказом (розпорядженням) роботодавця.

Документом, який підтверджує призов та проходження військової служби військовослужбовцем, є **військовий квиток**, у якому у відповідних розділах проставляються службові позначки. Також документами, які підтверджують призов військовозобов'язаних на військову службу під час мобілізації, можуть бути **довідка про призов** військовозобов'язаного на військову службу, видана військовим комісаріатом або військовою частиною, а для резервістів – **витяг із наказу** або **довідка про зарахування до військової частини**, які видає військова частина. Зазначені документи можуть видаватися також і родинам військовозобов'язаних та резервістів для пред'явлення їх за місцем вимоги.

Видається **наказ про увільнення працівника від роботи** на час проходження ним служби із збереженням середнього заробітку. Запис до трудової книжки не вноситься.

Оформлення добровольців тероборони і виплати, які їм належать. Відповідно до ч. 1 ст. 119 КЗпП на час виконання державних або громадських обов'язків, якщо за чинним законодавством України ці обов'язки можуть здійснюватися у робочий час, **добровольцям територіальної оборони гарантується збереження місця роботи (посади) і середнього заробітку.**

Враховуючи специфіку служби в територіальній обороні, яка може передбачати не постійне, а періодичне залучення працівника до виконання своїх обов'язків, роботодавцю не потрібно в обов'язковому порядку видавати наказ про увільнення працівника від виконання роботи за трудовим договором.

В кожному конкретному випадку слід виходити із рівня залучення працівника до участі в територіальній обороні, кількості робочого часу, який витрачає працівник на цю діяльність та ефективність і можливість виконання його обов'язків за трудовим договором.

Документами, що підтверджують участь у територіальній обороні є **контракт добровольця територіальної оборони** за формою, затвердженою наказом Міноборони від 07.03.2022 р. № 84.

Якщо працівник пред'явив контракт, то підприємство робить копію цього документа і видає наказ про увільнення цього працівника від роботи на період його служби і збереження за ним середнього заробітку (*зразок*):

Зразок

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
«СВІТАНОК»

Код ЄДРПОУ 11122233

НАКАЗ

18.03.2022

м. Дніпро

№ 78/к

**Про увільнення Панасюка О. В. від роботи у зв'язку
із виконанням обов'язків добровольця територіальної оборони**

На підставі ст. 119 Кодексу законів про працю України та ст. 24 Закону України від 16.07.2021 № 1702-IX «Про основи національного спротиву»

НАКАЗУЮ:

1. Увільнити від роботи Панасюка Олега Володимировича, менеджера із збуту, від роботи з 18 березня 2022 р. у зв'язку з виконанням ним обов'язків добровольця територіальної оборони зі збереженням за ним місця роботи, посади і середнього заробітку на період виконання таких обов'язків.

Підстава: контракт добровольця територіальної оборони від 17.03.2022 № 123/ТР.

Директор ТОВ «Світанок»
З наказом ознайомлений
18.03.2022

(підпис)

Юрій МАКАРЧУК

(підпис)

Олег ПАНАСЮК

Строкові трудові договори. З метою оперативного залучення до виконання роботи нових працівників, а також усунення кадрового дефіциту та браку робочої сили, у т. ч. внаслідок фактичної відсутності працівників, які евакуювалися в іншу місцевість, перебувають у відпустці, простої, тимчасово втратили працездатність або місцезнаходження яких тимчасово невідоме, роботодавці можуть укладати з новими працівниками строкові трудові договори у період дії воєнного стану або на період **заміщення тимчасово відсутнього працівника.**

Переведення працівника. У період дії воєнного стану роботодавець має право **без попередження за 2 місяці** перевести працівника на іншу роботу, не

обумовлену трудовим договором, без його згоди (крім переведення на роботу в іншу місцевість, на території якої тривають активні бойові дії), якщо така робота не протипоказана працівникові за станом здоров'я, лише для **відвернення або ліквідації наслідків бойових дій**, а також інших обставин, що ставлять або можуть становити загрозу життю чи нормальним життєвим умовам людей, з оплатою праці за виконану роботу не нижче середньої зарплати за попередньою роботою.

Простій – це зупинення роботи, викликане відсутністю організаційних або технічних умов, необхідних для виконання роботи, невідвратною силою або іншими обставинами (ст. 34 КЗпП).

У випадку виникнення простою не з вини працівника доцільно оформити:

- **акт простою**, в якому зафіксувати обставини, внаслідок яких виник простій, дату виникнення простою, тощо.

- **наказ власника**, який міститиме перелік структурних підрозділів, на які поширюється простій, у випадку, якщо простій не поширюватиметься на все підприємство, а також дату початку та, за можливості, дату закінчення простою або ж подію, з якою пов'язане закінчення простою.

Час простою не з вини працівника оплачується з розрахунку **не нижче від двох третин тарифної ставки** встановленого працівникові розряду (окладу) (ст. 113 КЗпП).

Доплата до рівня мінімальної зарплати при простої не здійснюється.

У таблиці дні простою позначаються літерним кодом «П» або числовим «23».

Розірвання трудового договору. Працівник може розірвати трудовий договір за **власною ініціативою** у строк, зазначений у його заяві (а **не за 2 тижні**) за наявності таких умов: 1) ведення бойових дій у районах, в яких розташоване підприємство та існування загрози для життя і здоров'я працівника; 2) робота за трудовим договором не зумовлена примусовим залученням до суспільно корисних робіт в умовах воєнного стану або залученням до виконання робіт на об'єктах критичної інфраструктури.

У період дії воєнного стану допускається **звільнення працівника з ініціативи роботодавця у період його тимчасової непрацездатності, а також у період перебування працівника у відпустці** (крім відпустки у зв'язку вагітністю та пологами та відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку) із зазначенням дати звільнення, яка є першим робочим днем, наступним за днем закінчення тимчасової непрацездатності, зазначеним у документі про тимчасову непрацездатність, або першим робочим днем після закінчення відпустки.

Тривалість робочого часу та відпочинку. Нормальна тривалість робочого часу працівників у період воєнного стану не може перевищувати 60 годин на тиждень. Збільшення на період воєнного стану нормальної тривалості робочого часу до **60 годин на тиждень є правом**, а не обов'язком роботодавця.

Тривалість щотижневого **безперервного відпочинку** може бути скорочена до **24 годин**. Скорочення щотижневого безперервного відпочинку до 24 годин це право, а не обов'язок працівника.

На період дії воєнного стану **не діють** норми ст. 53, ч. 1 ст. 65, ч. 3-5 ст. 67, ст. 71-73 КЗпП щодо:

- скорочення роботи на одну годину як при п'ятиденному, так і при шестиденному робочому тижні напередодні святкових і неробочих днів;
- тривалості робочого дня напередодні вихідних днів при шестиденному робочому тижні не більше 5 годин;
- обмеження граничних норм надурочних робіт;
- **перенесення вихідного дня** на наступний після святкового або неробочого;
- **перенесення вихідних та робочих днів** відповідно до рекомендацій КМУ;
- заборони залучення до робіт у вихідні, святкові і неробочі дні;
- компенсації за залучення до робіт у вихідні, святкові і неробочі дні.

Працівники, які мають дітей, у період дії воєнного стану можуть залучатися за їхньою згодою до нічних і надурочних робіт, робіт у вихідні, святкові і неробочі дні, направлятися у відрядження.

Оплата праці. У випадку **порушення зобов'язання щодо строків оплати праці, роботодавець повинен довести**, що це порушення сталося саме **внаслідок ведення бойових дій** або дії інших обставин непереборної сили.

Якщо вищезгадані обставини не доведено – роботодавець несе відповідальність згідно з законодавством.

Звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання внаслідок ведення бойових дій або дії інших обставин непереборної сили (форс-мажор), засвідчених листом ТПП від 28.08.2022 р. № 2024/02.0-7.1, не звільняє від виконання самого зобов'язання.

Таким чином, після усунення вищезгаданих обставин, особа зобов'язана виконати всі свої зобов'язання перед іншою стороною.

Відпустки. До закінчення дії воєнного стану **максимальна тривалість щорічної основної відпустки становитиме 24 к.д.** Якщо тривалість щорічної основної відпустки працівника становить більше 24 к.д., різниця днів відпустки не втрачається, а має бути надана після закінчення дії воєнного стану. При цьому співробітникам можуть бути надані щорічні додаткові відпустки.

У період дії воєнного стану **роботодавець може відмовити** працівнику у **наданні будь-якого виду відпусток** (крім відпустки у зв'язку вагітністю та пологами та відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку), якщо такий працівник залучений до **виконання робіт на об'єктах критичної інфраструктури**.

На період дії воєнного стану **скасовуються обмеження щодо 15-денного терміну надання відпустки без збереження зарплати** за погодженням між

працівником та роботодавцем. Як і раніше, відпустка без збереження заробітної плати надаватиметься виключно з ініціативи працівника.

Призупинення дії трудового договору. У зв'язку з призупиненням дії трудового договору **працівник звільняється від обов'язку виконувати роботу**, визначену трудовим договором, а роботодавець звільняється від обов'язку забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи,

Сторони (роботодавець і працівник) повинні **повідомити один одного про призупинення трудового договору на період воєнного стану письмово або в електронній формі** з використанням технічних засобів електронних комунікацій.

Призупинення дії трудового договору **не тягне за собою припинення трудових відносин**, тому роботодавець повинен продовжувати ведення обліку в частині фіксації сум зарплати та компенсаційних виплат (у зошиті, книжці чи в електронному вигляді), які були б належні працівникові та сум ЄСВ, який підлягав би виплаті, якщо такого призупинення не було б. Але нема ЄСВ – нема і страхового стажу.

Відшкодування зарплати, гарантійних та компенсаційних виплат працівникам та сум ЄСВ на час призупинення дії трудового договору у повному обсязі буде покладено на державу, що здійснює військову агресію проти України.

Нараховувати працівникові в бухобліку зарплатні виплати, що підлягають відшкодуванню, та оподатковувати їх, **не потрібно**.

Призупинка дії трудового договору встановлюється наказом (*див. розок*). Лікарняні «призупиненим» **роботодавцем і ФСС не оплачуються**. Декретні оплачуються ФСС.

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
«ВЕСЕЛКА»
(ТОВ «ВЕСЕЛКА»)

Код ЄДРПОУ 123456789
НАКАЗ

24.03.2022

Київ

№8-к

Про призупинення дії
трудових договорів

Керуючись статтею 13 Закону України від 23.03.2022 р. №2136 «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану»,

НАКАЗУЮ:

1. Призупинити дію трудових договорів з 25 березня 2022 р. у зв'язку з військовою агресією проти України, що унеможливило виконання працівниками роботи, до моменту припинення та скасування воєнного стану або до моменту, як підприємство відновить можливість здійснювати основну діяльність.
2. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Директор

Петренко

Петро ПЕТРЕНКО

Візи, позначки про ознайомлення з наказом

Розрахунок середнього заробітку мобілізованим

Приклад 1. Працівника мобілізовано з 24.02.2022. Графік його роботи – 8-годинний робочий день при 5-денному робочому тижні. Розрахунковий період: грудень 2021 року – січень 2022-го. У грудні 2021 року він відпрацював 22 робочих дні і йому було нараховано 7 000 грн., у січні 2022 року відпрацьовано 19 р. д. і нараховано 8 000 грн.

Розрахуємо середню зарплату: $(7\ 000\ \text{грн.} + 8\ 000\ \text{грн.}) : (22\ \text{р. д.} + 19\ \text{р. д.}) = 365,85\ \text{грн.}$ За лютий зберігається середній заробіток за 3 р. д. – із 24-го по 28-е число: $365,85\ \text{грн.} \times 3\ \text{р. д.} = 1\ 097,55\ \text{грн.}$ За березень зберігається середній заробіток за 22 р. д.: $365,85\ \text{грн.} \times 22\ \text{р. д.} = 8\ 048,70\ \text{грн.}$

З 29.04.2022 р. також набули чинності зміни до Порядку № 100, який регулює питання обчислення середньої зарплати для оплати періоду відпустки, військової служби працівника, відрядження, вихідної допомоги.

З розрахункового періоду також виключається час, за який **відсутні дані про нараховану зарплату** працівника внаслідок проведення бойових дій під час дії воєнного стану (абз. 6 п. 2 Порядку № 100).

Тобто, розрахункового періоду виключається:

- 1) кількість святкових та неробочих днів у мирні часи (ст. 73 КЗпП);
- 2) час, протягом якого працівник згідно із законодавством не працював і за ним не зберігався заробіток або зберігався частково;
- 3) час, за який відсутні дані про нараховану заробітну плату працівника внаслідок проведення бойових дій під час дії воєнного стану.

Приклад 2. Працівник звільняється 10.05.2022. Розрахунковий період – травень 2021 – квітень 2022. З 24.02.2022 по 30.04.2022 – карантинна відпустка без збереження зарплати (66 к. дн.). Зарплата за травень – грудень 2021 р. 72 000 грн. Через бойові дії бухгалтер не має доступу до відомостей про зарплату за січень – лютий 2022 р.

З розрахункового періоду виключається: 1) час відпустки за свій рахунок (66 к. дн.); 2) час, за який відсутні дані про зарплату внаслідок бойових дій (з 01.01.2022 по 23.02.2022, 54 к. дн.); 3) святкові та неробочі дні, що припали на розрахунковий період (травень – грудень 2021 р, 8 к. дн.).

Кількість к.д. для середньої зарплати: $365 - 66 - 54 - 8 = 237$ (к. дн.).

Сума середньоденної зарплати: $72\ 000 : 237 = 303,80$ (грн).

Мобілізовані в Д1 і 4ДФ

В ЄСВшному Д1 середній заробіток працівників, які прийняті чи призвані (мобілізовані) на військову службу, відображається в окремому рядочку. Для такої виплати є свій код категорії ЗО, який відображається в графі 08 (табл. 1).

Таблиця 1. Працівника прийнято/призвано на військову службу

Код категорії застрахованої особи (графа 08 Д1)	Середній заробіток, що зберігається за працівником призваним/прийнятим на військову службу
---	--

47	ставка ЄСВ – 22 % (звичайний працівник)
66	ставка ЄСВ – 8,41 % (працівник з інвалідністю)

Якщо працівнику в місяці призову/прийняття на військову службу нараховувалася зарплата, то її відображають **окремо** від середнього заробітку, що зберігався за період служби.

Призов/прийняття на військову службу не скасовує обов'язку роботодавця **виконувати вимогу про сплату ЄСВ з мінімалки.**

В 4ДФ середній заробіток працівників-вояк відображається, як звичайна зарплата з ознакою доходу «101»

В трудовому додатку **Д5** початок/закінчення військової служби звичайні роботодавці не відображають.

Приклад. Працівник підприємства:

Іванчук С. О. (податковий номер 2811111111, основне місце роботи, повна зайнятість, ЄСВ – 22 %) був мобілізований з 14.03.2022. В березні йому було нараховано зарплату в сумі 7 138,44 грн., у т. ч. за фактично відпрацьований час до мобілізації – 2 400 грн., середній заробіток за період мобілізації – 4 738,44 грн.;

Ховайба І. К. (податковий номер 3033333333, основне місце роботи, повна зайнятість, ЄСВ – 8,41 %) проходить військову службу за контрактом з лютого 2022 р. В березні йому була нарахована середня зарплата 7 512,12 грн.

В Д1 на працівника Іванчука С. О. формується два рядки. В першому зарплата за відпрацьований час (в графі 08 зарплатний код «1»). Другий рядок – з середнім заробітком (в графі 08 код «47»).

Середній заробіток, що зберігається за працівником Ховайбою І. К., відображається з кодом категорії ЗО «66» в графі 08. Адже працівник має інвалідність і до його бази нарахування ЄСВ застосовується ставка 8,41.

Порядок відображення відомостей за працівниками в додатках Д1 та 4ДФ за березень, наведено на рис. 1 та 2 відповідно.

04. N зп	05. Прізвище, ім'я та по батькові (повне офіційне)	06. Жінка - Чоловік - Ч	07. Реквізитний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта	08. Код категорії ЗО	09. Код типу нарах. у військ.	10. Місяць та рік, за який проведено нарахування	12. Кількість календарних днів тимчасової непрацездатності	14. Кількість днів перебування у трудових відносинах	16. Загальна сума нарахованої заробітної плати / доходу		18. Сума різниці між розміром мінімальної заробітної плати та фактично нарахованою заробіткою	19. Сума утриманого єдиного внеску за звітний місяць	21.	22.	25.
									грн	коп.					
			11. Прізвище, ім'я, по батькові ЗО												
1	І	Ч	28111111111111111111			3 2022		3 1	2 400 000	0 00					
			Іванчук Сергій Олегович							2 400 000	0 00				
2	І	Ч	28111111111111111111			4 7			4 738 44	4 4					
			Іванчук Сергій Олегович							4 738 44	4 4				
3	І	Ч	30333333333333333333			3 2022		3 1	7 512 12	1 2					
			Ховайба Ілля Кирилович							7 512 12	1 2				

Рис. 1. Фрагмент Д1. Працівник на військовій службі

Розділ I. Персоніфіковані дані про суми нарахованого (виплаченого) на користь фізичних осіб доходу та нарахованих (перерахованих) до бюджету податку...													
N з/п	Регістраційний номер облікової картки...	Сума доходу		Сума податку на доходи фізичних осіб		Сума військового збору		Ознака доходу	Дата		Ознака подат. соц. пільги	Ознака (0, 1)	
		нарахованого	виплаченого	нарахованого	перерахованого	нараховано	перераховано		прийняття на роботу	закінчення з роботи			
1	2	3а	3	4а	4	5а	5	6	7	8	9	10	
1	2 8 1 1 1 1 1 1 1 1	7138,44	7138,44	1284,92	1284,92	107,08	107,08	101					
2	3 0 3 3 3 3 3 3 3 3	7512,12	7512,12	1352,18	1352,18	112,68	112,68	101					

Рис. 2. Фрагмент 4ДФ. Працівник на військовій службі

Робота в нічний час

Стаття 8 Закону №2136 змінила перелік осіб, яким заборонено працювати вночі (22.00 – 6.00).

Забороняється залучення до роботи в нічний час:

Ст. 55 КЗпП	Ст. 8 Закону № 2136
вагітних жінок і жінок, що мають дітей віком до трьох років	вагітні жінки і жінки, які мають дитину віком до одного року
осіб, молодших вісімнадцяти років	—
інших категорій працівників, передбачених законодавством	особи з інвалідністю, яким за медичними рекомендаціями протипоказана така робота

Отже, право працювати вночі отримали неповнолітні, а також мами, в яких дитині більше одного року.

Виплата зарплати без податків

На період дії воєнного стану і протягом 3 місяців після його припинення або скасування штрафні санкції, зокрема за несплату або несвоєчасну сплату ЄСВ одночасно з виплатою зарплати, не застосовують (п. 9-21 розд. VIII Закону № 2464). Разом з тим, на час війни не припинено дію ст. 24 Закону № 2464, згідно з якою банки приймають до оплати платіжки на виплату зарплати одночасно з платіжками про сплату ЄСВ. У разі недотримання цієї норми банк повинен самостійно сплатити належні суми ЄСВ з правом зворотної вимоги до підприємства про їх відшкодування. Проте, **малоймовірно, що банк матиме бажання сплатити ЄСВ за підприємство.**

Що стосується ПДФО та ВЗ, то абз. 4 п. 3.9 Інструкції № 22 звільняє банк від обов'язку перевіряти правильність обчислення сум ПДФО і ВЗ. Тому, якщо роботодавець подасть платіжку до сплати ПДФО та ВЗ, **наприклад, у розмірі 1 грн, банк може прийняти такий платіж.**

Бронювання працівників агропідприємством

Під **бронюванням** військовозобов'язаних розуміють надання працівникам певних суб'єктів **відстрочки від мобілізації на 6 місяців.**

03.05.2022 р. Мінагрополітики повідомило про уточнення Порядку бронювання військовозобов'язаних в умовах воєнного стану.

Тепер до Пропозицій повинні включатися **військовозобов'язані, які працюють на підприємствах, які є виконавцями мобілізаційних завдань (замовлень).**

До підприємств, що залучаються до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), мобілізаційні завдання (замовлення) доводяться на підставі затверджених мобілізаційних планів і договорів (контрактів).

До Пропозицій військовозобов'язаних працівників підприємств необхідно додавати **належне обґрунтування щодо виконання таким підприємством завдань із задоволення потреб ЗСУ, інших військових формувань, населення з відповідним підтвердженням (дата та номер рішення органу виконавчої влади та місцевого самоврядування про встановлення мобілізаційних завдань (замовлень), а також дата та номер укладеного договору щодо їх виконання).**

З метою перевірки наявності та стану договорів на виконання мобілізаційних завдань (замовлень) підприємства, яким вони доведені розпорядженнями обласних (районних) державних адміністрацій та або ОМС, разом з пропозиціями щодо бронювання подають копії листів ОВА та Київської МВА.

Пропозиції подають безпосередньо до Мінагрополітики з обґрунтуванням стосовно дати та номеру листа Мінагрополітики та місцевого органу виконавчої влади, якими встановлено мобілізаційні завдання (замовлення), а також дата та номер укладеного договору щодо їх виконання.

Пропозиції, у яких відсутня інформація про доведені (встановлені) мобілізаційні завдання (замовлення) та договори про їх виконання не розглядатимуться Мінагрополітики.

До Пропозицій не включаються **військовозобов'язані, які мають такі спеціальності:**

рядового, сержантського та старшинського складу: 003, 004, 008, 015, 016, 019, 021, 028, 029, 034, 035, 036, 037, 039, 047, 048, 054, 055, 058, 065, 069, 070, 071, 072, 110, 113, 117, 118, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 133, 134, 135, 136, 137, 139, 140, 143, 144, 145, 146, 147, 153, 163, 178, 183, 184, 210, 216, 220, 221, 223, 225, 233, 234, 245, 248, 250, 251, 260, 261, 262, 265, 267, 307, 320, 323, 326, 333, 340, 379, 381, 382, 383, 403, 420, 460, 474, 500, 501, 502, 503, 507, 525, 527, 528, 530, 531, 538, 543, 544, 549, 550, 554, 569;

офіцерського складу за групами ВОС: 02, 03, 04, 06, 07, 08, 09, 10, 12, 14, 34, 44, 46, 47, 49, 50, 52, 53, 54, 70, 90.

Не підлягають бронюванню військовозобов'язані, які мають посвідчення про відстрочку від призову на військову службу, призовники та особи, які не перебувають на військовому обліку.

Не погоджуються МОУ посади працівників, які не є визначальними для забезпечення сталого функціонування підприємств, галузей і не є дефіцитними на ринку праці та які можуть бути замінені громадянами-невійськовозобов'язаними або які не відносяться до професій, що забезпечують виробництво продовольства (різноробочий, підсобний

робітник, робітник ФГ, робітник з благоустрою, робочий току, робітник з догляду за тваринами, прибиральник територій, прибиральник службових приміщень, сторож, двірник, транспортувальник, вантажник, фахівець з оперативного реагування, менеджер з питань регіонального розвитку, інспектор з охорони, старший охоронець, охоронець, черговий, комірник, помічник комірника, диспетчер, вагар, маляр, штукатур, лицювальник-плиточник, оброблювач птиці, оброблювач риби, оброблювач ковбасних виробів, свинар, зливальник-розливальник, грибовод, кухар, пекар, готувач кормів, годувальник ВРХ, доглядач ВРХ, завідувач агромагазину, підприємець, фахівець з методів розширення ринку збуту, помічник друкаря, менеджер з продажів, експерт, керівник сервісу, комплектувальник, юрисконсульт, член наглядової ради, член громадської організації, продавець продовольчих товарів, укладальник-пакувальник молодший програміст, начальник відділу, обліковець, робітник, комплектувальник, консультант, кур'єр, підмінний слюсар, інспектор з кадрів, брокер, виконавець робіт, помічник архіваріуса, фахівець з обліку договорів, фахівець з методів розширення ринку збуту, фахівець, діловод, заправник, заготівник основи для мийних засобів).

Пропозиції, у яких відсутні необхідні дані про військові звання та військово-облікові спеціальності, а також не правильно заповнена таблиця Excel або включені посади, які не є дефіцитними на ринку праці, не розглядатимуться Мінагрополітики.

У разі відсутності належного обґрунтування щодо виконання підприємствами мобілізаційних завдань (замовлень) та відповідних договорів на їх виконання у раніше поданих пропозиціях щодо бронювання військовозобов'язаних підприємствам необхідно **ПОВТОРНО** подати документи на бронювання військовозобов'язаних по оновленій процедурі.

Для бронювання на e-mail **Мінагрополітики** **Agromobplan2022@gmail.com** надсилаються документи:

- лист з обґрунтуванням пропозицій щодо бронювання, зазначенням електронної адреси, номерів телефонів та осіб за формою у форматі pdf (н-д, 2022.05.05.Світанок.5.pdf);

- Пропозиції щодо бронювання військовозобов'язаних за формою у форматі Excel (н-д, 2022.05.05.Світанок.5.xlsx);

- ці ж Пропозиції щодо бронювання військовозобов'язаних **за підписом керівника** у форматі pdf.

- Копію договору про виконання підприємством мобілізаційних завдань (замовлень);

- Копію листа ОВА або Київської МВА про підтвердження наявності у підприємства мобілізаційних завдань (замовлень).

Форми за посиланням: <https://www.cpau.kiev.ua/news/poryadok-bronyuvannya-vijskovo-zobov-yazanih>.

Підприємства, які вже надали пропозиції та отримали витяг з наказу Мінекономіки, повинні **інформувати у одnodенний термін Мінагрополітики**

про звільнення військовозобов'язаного (виключення зі списків, переведення на іншу посаду) або ліквідацію СГ.

Телефон для довідок: 044- 363-05-49.

***Супровідний лист-обґрунтування бронювання військовозобов'язаних
(оновлений зразок)***

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СВІТАНОК»
вул. Шевченка, 5, м. Івано-Франківськ, 76018, тел. (03422) 98-08-27, (03422) 56-08-47,
сайт: <https://agrotreyd.com>, e-mail: agrotreyd@com.ua
код згідно з ЄДРПОУ 37571967

від 05.05.2022 р. № 1

На № _____ від _____ 20__ р.

**Міністерство аграрної політики та
продовольства України**

Про бронювання військовозобов'язаних

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 03 березня 2022 року № 194 «Деякі питання бронювання військовозобов'язаних в умовах правового режиму воєнного стану» (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 07 березня 2022 року № 218) надаємо пропозиції щодо бронювання військовозобов'язаних, яким надається відстрочка від призову на військову службу під час мобілізації та на воєнний час, що додаються.

Підприємству розпорядженням Івано-Франківської обласної державної адміністрації від 02.05.2022 р. №375-р встановлене мобілізаційне завдання на обсяги виробництва 800 тон ярої пшениці сорту «Струна миронівська».

Договір № 63-д на виконання мобілізаційного завдання укладено з Івано-Франківською обласною державною адміністрацією 02.05.2022 р.

Зазначені в пропозиціях військовозобов'язані задіяні у проведенні комплексу весняно-польових робіт.

Їх призов на військову службу суттєво вплине на збільшення ризиків внутрішньої загрози продовольчій безпеці держави та вплине на зниження рівня забезпечення продовольством потреб Збройних Сил України, інших військових формувань та населення в умовах воєнного стану.

e-mail: makarenko@ukr.net.

Контактні особи та номери телефонів: +38097635-25-89.

Додаток: пропозиції щодо бронювання 5 осіб.

КЕРІВНИК

Василь МАКАРЕНКО

МП

Виконавець Марина ВОЛОВЕЦЬ тел. 063-999-46-28

Пропозиції щодо бронювання військовозобов'язаних (оновлений зразок)

ПРОПОЗИЦІЇ									
щодо бронювання військовозобов'язаних, яким надається відстрочка									
від призову на військову службу під час мобілізації та на воєнний час									
Міністерство аграрної політики та продовольства України									
(найменування органу державної влади, іншого державного органу)									
№ з/п	Прізвище, ім'я та по батькові	Рік народження	Займана посада	Військове звання, військово-облікова спеціальність №	Найменування та адреса органу державної влади, іншого державного органу, підприємства, установи, організації	Назва територіального центру та соціальної підтримки (за місцем розташування органу державної влади, іншого державного органу, підприємства, установи, організації)	Назва територіального центру та соціальної підтримки (за місцем перебування військовозобов'язаного на військовому обліку)	ЄДРПОУ державного органу, підприємства, установи, організації	Дата і номер договору на виконання мобілізаційного завдання (замовлення) для забезпечення потреб оборони, національної економіки та населення
1	Вакулєнко Олександр Васильович	1986	Агроном	Солдат, Самохідних гармат 203-ММ, №132	ТОВ "Світанок" вул. Шевченка 5, м. Івано-Франківськ, 76018	Івано-Франківський обласний ТЦК та СП	Івано-Франківський обласний ТЦК та СП	37571967	Договір №63-д від 02.05.2022 р.
2	Каложний Сергій Максимович	1975	Тракторист-машиніст с.г. виробництва	Старший солдат, Приймальних присторів систем попередження про ракетний напад, №563	ТОВ "Світанок" вул. Шевченка 5, м. Івано-Франківськ, 76018	Івано-Франківський обласний ТЦК та СП	Івано-Франківський обласний ТЦК та СП	37571967	Договір №63-д від 02.05.2022 р.
3									

Лікарняні під час війни

Наказом МОЗ від 25.03.2022 р. № 522 до 01.01.2023 р. лікарям продовжено право формувати лікарняні на бланках (а не е-лікарняні) у таких випадках:

- продовження лікарняного, що був виданий на папері до 01.10.2021. Тобто якщо первинний листок непрацездатності був паперовим, то й лікарняні, видані, як продовження, також будуть на папері;

- спливу строку, протягом якого лікуючий лікар може внести зміни до е-медвисновку про тимчасову непрацездатність. На це йому відведено 7 днів з дати формування е-медвисновку з помилками/неточностями. Якщо строк минув, рішення про видачу паперового лікарняного приймає ЛКК закладу охорони здоров'я, а за її відсутності – керівник закладу;

- коли протягом 7 днів через технічні причини (помилки) е-медвисновок не передано до Електронного реєстру ЛН й е-лікарняний не створено;

- усиновлення новонародженої дитини застрахованою жінкою;

- **зупинення в умовах воєнного стану доступу користувачів електронної системи охорони здоров'я до центральної бази даних електронної системи охорони здоров'я.**

Якщо паперовий лікарняний є продовженням електронного, то треба перевірити, щоб на його бланку був зазначений **номер Е-ЛН, який продовжується**.

Лікарняний, як роздруківка на папері. Якщо заклад охорони здоров'я не має бланків ЛН, а також не має можливості їх отримати, то за рішенням керівника такого закладу, лікарі можуть видавати **лікарняні листки, роздруковані на білому аркуші паперу** за формою, затвердженою наказом від 03.11.2004 р. № 532/274/136-ос/1406. Таке рішення може бути прийнято у період дії воєнного стану та **протягом 3-х місяців з дня його припинення** або скасування.

У рядку, де вказується **серія бланка**, зазначається **ЄДРПОУ закладу охорони здоров'я**, а де **номер бланка** – порядковий номер запису у Журналі реєстрації ЛН цього закладу.

У заяві-розрахунку колонка 7 (серія) не заповнюється. А в колонці 8 формується номер лікарняного в форматі **XXXXXXXXX-Y**, де

XXXXXXXXX – код ЄДРПОУ закладу охорони здоров'я. Він вказаний на роздрукованому паперовому лікарняному в полі «серія» бланка;

Y – порядковий номер запису в Журналі реєстрації листків непрацездатності закладу охорони здоров'я. Він зазначений там де «№» бланка.

Наприклад, працівник приніс роздрукований на папері лікарняний з серією 12345678 та номером 1234. Тож в заяві-розрахунку в колонці 7 «Серія» нічого не вказується, а в колонці 8 «Номер» проставляється 12345678-1234.

Оплата без зміни статусу. Через технічні збої в роботі Електронного реєстру ЛН трапляється, що електронні лікарняні не змінюють свій статус з «Видано» на «Готово до сплати» попри сплив 7-денного терміну очікування.

Такі лікарняні можна брати в роботу, орієнтуючись на дати, адже е-лікарняний:

- по тимчасовій непрацездатності вважається виданим **через 7 к.д. після дати його закриття**;

- по вагітності та пологах – **через 7 днів після дати його відкриття**.

Тож, якщо в особистому кабінеті на порталі ПФУ є, наприклад, ЛН, який підтверджує хворобу працівника, й після дати його закриття пройшло 7 днів, на 8-й день такий лікарняний можна брати в роботу, не дивлячись на те, що його статус залишився «Закритий».

Декретні у воєнний час

Якщо роботодавець не зміг опрацювати лікарняний листок та подати за ним заяву-розрахунок до ФСС у зв'язку із бойовими діями, **працівник може самостійно звернутись до будь-якого відділення Фонду для отримання лікарняних і декретних**: за місцем тимчасового перебування внаслідок евакуації, за місцем реєстрації тощо.

Для призначення матеріального забезпечення ЗО мають мати при собі паперовий ЛН або е-лікарняний, копії паспорта, облікової картки платника. Довідка про взяття на облік, як внутрішньо переміщеної особи не вимагається.

Відпускні у воєнний час

Указом Президента України від 18.04.2022 р. № 259/2022 **продовжено строк дії воєнного стану в Україні до 25.05.2022 р.**

Статтею 6 Закону України № 2136-IX **призупинено** дію ст. 73 КЗпП щодо визначення святкових і неробочих днів з **24.03.2022 р.** Тому **25 квітня, 2 травня та 9 травня є звичайними робочими днями**, робота в які оплачується у звичайному порядку.

Припустимо, що підприємство залишило нормальну тривалість робочого часу на рівні **40 годин на тиждень**. Має **5-денний** робочий тиждень з вихідними днями в суботу та неділю, **8-годинний** робочий день. Тоді маємо:

- кількість вихідних днів – 9 для квітня і 9 для травня;
- кількість робочих днів – 21 для квітня і 22 для травня;
- **норму тривалості робочого часу – 168 годин для квітня і 176 годин для травня.**

Також збільшиться норма тривалості робочого часу **усього за 2022 рік до 2011 годин.**

Також треба видати наказ про зміну кількості робочих днів у квітні та травні.

У зв'язку із незастосуванням ст. 73 КЗпП виникають особливості у **розрахунку сум відпускних.**

При обчисленні суми відпускних застосовується Порядок № 100, відповідно до якого виплати за 12 календ. міс., що передують місяцю надання відпустки (або за фактично відпрацьований період), ділять на кількість к.д. розрахункового періоду. З розрахункового періоду **виключають святкові та неробочі дні**, встановлені законодавством, а також час, протягом якого працівник не працював та за ним не зберігався заробіток або зберігався частково.

При розрахунку відпускних виключаються із розрахункового періоду святкові та неробочі дні, якщо вони є.

Приклад 1. Працівник іде у відпустку у квітні 2022 року на 24 к. д. Розрахунковий період: квітень 2021 р. – березень 2022 р. 11 святкових і неробочих днів (в т.ч. 8 березня), які виключаються з розрахункового періоду Заробіток 186 000 грн.

Середньоденна зарплата працівника становитиме: $186\,000 \text{ грн} : (365 \text{ к. дн.} - 11 \text{ к. дн.}) = 525,42 \text{ грн/к. дн.}$ Сума відпускних, що належить працівнику, дорівнює: $525,42 \text{ грн/к. дн.} \times 24 \text{ к. дн.} = 12\,610,08 \text{ грн.}$

Приклад 2. Працівник іде у відпустку у травні 2022 року. Розрахунковий період: травень 2021 р. – квітень 2022 р.

На розрахунковий період припадає 12 святкових/неробочих днів, встановлених ст. 73 КЗпП. Але з розрахункового періоду буде виключено не 12, а 11 святкових/неробочих днів, адже 24.04.2022 р не є святковим/неробочим днем відповідно до ч. 6 ст. 6 Закону № 2136.

Аліменти під час війни

З 26.03.2022 р. набув чинності Закон України від 15.03.2022 р. № 2129-ІХ, який встановлює спеціальні правила звернення стягнень за виконавчими документами під час війни. Що ж до аліментів, то їх як утримували раніше, так і необхідно **продовжувати утримувати**, незалежно від громадянства боржника. Якщо стягувачем є громадянин РФ, який проживає за кордоном, то у таких ситуаціях вчинення виконавчих дій зупиняється.

Працівник відсутній на робочому місці

У такому разі можливі декілька варіантів оформлення відсутності працівника. Працівник може написати заяву на **щорічну відпустку** або **неоплачувану відпустку**, а роботодавець видає відповідний наказ. Заборонено відправляти працівників у відпустку з ініціативи підприємства. Неоплачувана відпустка може бути надана лише за добровільним бажанням працівника (див. Роз'яснення на сайті Держпраці від 16.06.2021 р.).

Якщо працівник відсутній без надання будь-яких документів, то наказ не видають, а в таблиці обліку робочого часу проставляють «НЗ» (код 28 – нез'явлення з не з'ясованих причин) – або «І» (код 30 – інші причини нез'явлень).

Через настання форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) підприємство може також оформити **простій**, як для окремих працівників або підрозділів, так і для підприємства загалом (ст. 34 КЗпП). У такому разі також видається наказ, в якому треба зазначити: причину простою, час простою (можна обумовити, що датою закінчення простою буде дата припинення подій, які його спричинили), категорії працівників, структурні підрозділи, що підпадають під дію простою. Якщо простій устанавлюється на всьому підприємстві, цей момент також обумовлюють. У таблиці обліку робочого часу під час простою проставляють «П» (код 23).

Звільнення працівника підприємства під час проходження ним військової служби

Законодавством заборонено звільняти працівника, якого призвано на військову службу або мобілізовано. Порушення цього положення може бути підставою для притягнення керівника підприємства до відповідальності за ст. 172 КК України. Санкція статті передбачає штраф від 2 до 3 тисяч н.м.д.г. (34-51 тис. грн.) або позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3-х років, або виправні роботи на строк до 2-х років.

III. ЗЕМЕЛЬНІ ВІНОСИНИ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

24.03.2022 р. прийнято Закон України № 2145-ІХ, яким з 07.04.2022 р. на період воєнного стану введено спрощені правові механізми, які забезпечують:

- автоматичне поновлення на 1 рік дії договорів на використання земельних ділянок с.г. призначення усіх форм власності;
- спрощений порядок передачі в оренду для ведення товарного с.г. виробництва земельних ділянок с.г. призначення державної та комунальної власності органами влади;
- спрощений порядок передачі в оренду для ведення товарного с.г. виробництва земельних ділянок с.г. призначення державної та комунальної власності їх постійними землекористувачами та емфітевтами;
- передачу орендарями та суборендарями прав оренди та суборенди земельних ділянок с.г. призначення усіх форм власності для ведення сільського господарства;
- порядок державної реєстрації договорів щодо землі;
- підписання договорів кваліфікованими електронними підписами.

Автоматичне поновлення дії договорів на використання землі

Договори щодо земельних ділянок с.г. призначення – **оренди, суборенди, емфітевзису**, строк користування земельними ділянками щодо яких закінчився після введення воєнного стану і набуття чинності Законом № 2145, тобто, **після 07.04.2022 р.**, вважаються поновленими на один рік без волевиявлення сторін відповідних договорів про таке поновлення і без внесення відомостей про поновлення договору до Держреєстру речових прав (пп. 1 п. 27 розд. X ЗКУ). Таке поновлення поширюється на договори щодо земель с.г. призначення:

- а) державної, комунальної власності, невитребуваних, нерозподілених земельних ділянок, а також земельних ділянок, що залишилися у колективній власності і були передані в оренду ОМС;
- б) приватної власності.

Спрощений порядок передачі в оренду для ведення товарного с.г. виробництва земельних ділянок с.г. призначення державної та комунальної власності органами влади

Спрощена процедура застосовуватимуться до передачі в оренду всіх с.г. земель державної та комунальної власності, крім тих, що перебувають у постійному користуванні громадян та приватних юридичних осіб, громадських організацій.

Зміст договору оренди земельних ділянок с.г. призначення державної та комунальної власності:

- 1) строк оренди землі за такими договорами **не може перевищувати одного року**. Якщо такий договір оренди землі закінчився до збирання врожаю, посіяного орендарем на земельній ділянці, орендар має право на збирання такого врожаю з компенсацією ним орендодавцю збитків, спричинених тимчасовим зайняттям земельної ділянки, у розмірі орендної плати за період з дня закінчення строку дії договору оренди до дня закінчення збирання врожаю;

2) розмір орендної плати **не може перевищувати 8%** (тобто може бути меншим, але не може бути більшим) НГО земельної ділянки, що визначається від середньої НГО одиниці площі ріллі по області, а передачі ділянки в оренду проводиться без проведення земельних торгів.

Орендар земельної ділянки за таким договором не може мати права на:

- компенсацію власних витрат на поліпшення земельної ділянки;
- поновлення договору оренди землі, укладення договору оренди землі на новий строк з використанням переважного права орендаря;
- передачу земельної ділянки в суборенду;
- встановлення земельного сервітуту;
- зміну угідь земельної ділянки;
- будівництво на земельній ділянці об'єктів нерухомого майна (будівель, споруд);
- закладення на земельній ділянці багаторічних насаджень;
- переважне право на купівлю орендованої земельної ділянки у разі її продажу;
- відчуження, передачу в заставу (іпотеку) права користування земельною ділянкою;
- поділ земельної ділянки, об'єднання її з іншою земельною ділянкою;
- використання для власних потреб наявних на земельній ділянці корисних копалин, торфу, лісу, водних об'єктів, а також інших корисних властивостей землі;
- зміну цільового призначення земельної ділянки.

Договір укладається лише в електронній формі та засвідчується КЕПами орендаря і орендодавця.

Після укладення договору оренди землі його примірник протягом трьох р. д. має бути надісланий орендодавцем, тобто, органом влади, який передав земельну ділянку в оренду, електронною поштою до Держгеокадастру.

Договір про передачу органом влади земельної ділянки с.г. призначення державної та комунальної власності с.г. товаровиробникам в оренду:

- може передбачати передачу в оренду декількох земельних ділянок одним орендодавцем;

- не може бути поновлений, укладений на новий строк і припиняється зі спливом строку, на який його укладено, тобто через один рік.

- не містить відомостей про кадастровий номер земельної ділянки, яка передається в оренду, якщо кадастровий номер такої ділянці не присвоєно.

На період воєнного стану діють не державні адміністрації, а військові адміністрації в областях і районах України. **Тому, орендодавцями земельних ділянок с.г. призначення можуть бути: щодо земель державної власності – Держгеокадастр та його територіальні органи, а щодо земель комунальної власності – ради територіальних громад.**

Розроблення технічної документації із землеустрою щодо інвентаризації земель, як передумови формування земельної ділянки для передачі її в оренду, а

також підписання орендодавцем і орендарем договору оренди землі є важливими етапами на шляху виникнення у орендаря права оренди землі.

Спрощений порядок передачі в оренду для ведення товарного с.г. виробництва земельних ділянок с.г. призначення державної та комунальної власності їх постійними землекористувачами та емфітевтами

Постійні користувачі земельних ділянок с.г. призначення державної і комунальної власності (крім державних і комунальних підприємств, установ, організацій), та емфітевти на період дії воєнного стану наділяються правом передавати належні їм на відповідних правах земельні ділянки в оренду строком до одного року для ведення товарного с.г. виробництва.

У період дії воєнного стану постійні землекористувачі зберігають свої права постійного користування, але не можуть використовувати відповідні земельні ділянки до закінчення дії договору оренди землі.

Якщо у договорі про встановлення емфітевзису міститься заборона для емфітевта передавати належну йому на праві емфітевзису земельну ділянку в оренду іншій особі, то у період дії воєнного стану цей пункт такого договору застосуванню не підлягає.

Договір оренди земельної ділянки с.г. призначення державної та комунальної власності, що передається в оренду постійним користувачем, емфітевтом, укладається в електронній формі та засвідчується КЕПами орендаря і орендодавця.

Право оренди земельної ділянки виникає з моменту реєстрації договору оренди районною військовою адміністрацією земельної ділянки у **Книзі реєстрації землеволодінь і землекористувань в умовах воєнного стану.**

Зміст договору про передачу постійним землекористувачем або емфітевтом земельної ділянки с.г. призначення державної та комунальної власності с.г. товаровиробникам в оренду:

1) строк оренди землі за такими договорами **не може перевищувати одного року;**

2) розмір орендної плати не може перевищувати 8 % НГО земельної ділянки, що визначається від середньої НГО одиниці площі ріллі по області, а передача ділянки в оренду проводиться без проведення земельних торгів.

Орендар земельної ділянки за таким договором не може мати права на:

- компенсацію власних витрат на поліпшення земельної ділянки;
- поновлення договору оренди землі, укладення договору оренди землі на новий строк з використанням переважного права орендаря;
- передачу земельної ділянки в суборенду;
- встановлення земельного сервітуту;
- зміну угідь земельної ділянки;
- будівництво на земельній ділянці об'єктів нерухомого майна (будівель, споруд);
- закладення на земельній ділянці багаторічних насаджень;

- переважне право на купівлю орендованої земельної ділянки у разі її продажу;
- відчуження, передачу в заставу (іпотеку) права користування земельною ділянкою;
- поділ земельної ділянки, об'єднання її з іншою земельною ділянкою;
- використання для власних потреб наявних на земельній ділянці загальнопоширених корисних копалин, торфу, лісу, водних об'єктів, а також інших корисних властивостей землі;
- зміну цільового призначення земельної ділянки.

Договір про передачу постійним землекористувачем або емфітевтом земельної ділянки с.г. призначення державної та комунальної власності с.г. товаровиробникам в оренду:

- може передбачати передачу в оренду декількох земельних ділянок одним орендодавцем;
- не може бути поновлений, укладений на новий строк і припиняється зі спливом строку, на який його укладено, тобто через один рік;
- не містить відомостей про кадастровий номер земельної ділянки, яка передається в оренду, якщо кадастровий номер такої ділянці не присвоєно.

Передача орендарями та суборендарями прав оренди та суборенди земельних ділянок с.г. призначення усіх форм власності для ведення сільського господарства

Орендарі і суборендарі земельних ділянок с.г. призначення усіх форм власності можуть передавати на строк **до одного року** належне їм право оренди, суборенди іншій особі для використання земельної ділянки за цільовим призначенням. З метою прискорення передачі таких земельних ділянок у користування іншим особам передача прав оренди і суборенди землі здійснюється без згоди власника земельної ділянки.

Договір про передачу права землекористування між землекористувачем та особою, якій передається право користування земельною ділянкою с.г. призначення, укладається **в електронній формі**. Після припинення дії такого договору орендарі та суборендарі земель, які передали відповідні права на землю на підставі договору про передачу права землекористування, відновлюють свій статус орендаря або суборендаря відповідних земельних ділянок. Договір, зміни до нього, а також договір про розірвання даного договору підлягають державній реєстрації, що здійснюється районною військовою адміністрацією у Книзі реєстрації землеволодінь і землекористувань в умовах воєнного часу.

Про передачу права оренди, суборенди особа, яка його передала, письмово повідомляє орендодавця (у разі передачі права суборенди – орендаря) про передачу права землекористування протягом п'яти днів з дня державної реєстрації договору.

Зміст договору про передачу права землекористування між землекористувачем та особою, якій передається право користування земельною ділянкою с.г. призначення:

1) сторони договору (орендар/суборендар, який передає право оренди/право суборенди земельної ділянки, та особа, яка набуває право оренди або право суборенди відповідної земельної ділянки);

2) право землекористування, яке передається (право оренди землі або право суборенди землі);

3) площа земельної ділянки, яка є об'єктом права оренди/права суборенди, яке передається, а також кадастровий номер такої земельної ділянки (за наявності);

4) цільове призначення земельної ділянки с.г. призначення (для ведення товарного с.г. виробництва, для ведення ФГ, для ведення ОСГ тощо);

5) строк, на який передається право оренди або право суборенди землі (із зазначенням дати закінчення дії договору). При цьому такий **строк не може перевищувати одного року**.

Оскільки на підставі договору про передачу права оренди або права суборенди землі, зміст яких визначений раніше укладеними договорами оренди та суборенди землі, в т. ч. й розмір плати за оренду та суборенду землі, то такий **розмір зберігається** і дня нового орендаря та суборендаря землі.

Договір про передачу права землекористування може передбачати передачу права оренди, суборенди декількох земельних ділянок одним орендарем, суборендарем.

Орендар та суборендар земельної ділянки, який набув право оренди або право суборенди за договором про передачу права землекористування, не може мати права на:

- компенсацію власних витрат на поліпшення земельної ділянки;
- поновлення договору оренди землі, укладення договору оренди землі на новий строк з використанням переважного права орендаря;
- передачу земельної ділянки в суборенду;
- встановлення земельного сервітуту;
- зміну угідь земельної ділянки;
- будівництво на земельній ділянці об'єктів нерухомого майна (будівель, споруд);
- закладення на земельній ділянці багаторічних насаджень;
- переважне право на купівлю орендованої земельної ділянки у разі її продажу;
- відчуження, передачу в заставу (іпотеку) права користування земельною ділянкою;
- поділ земельної ділянки, об'єднання її з іншою земельною ділянкою;
- використання для власних потреб наявних на земельній ділянці загальнопоширених корисних копалин, торфу, лісу, водних об'єктів, а також інших корисних властивостей землі;
- зміну цільового призначення земельної ділянки.

Державна реєстрація договорів щодо землі

Держреєстрація договорів, на підставі яких виникають права оренди та суборенди землі, здійснюється районною військовою адміністрацією у Книзі реєстрації землеволодінь і землекористувань в умовах воєнного стану. Така книга ведеться у паперовій та електронній формах.

Державна реєстрація договору оренди земельної ділянки/ про передачу права землекористування здійснюється за заявою орендодавця в електронній формі. До заяви додаються примірник зазначеного договору, а також засвідчені орендодавцем копії документів, що посвідчують право постійного користування, емфітевзису. Заява з доданими документами надсилається електронною поштою.

Реєстрація договору оренди/ договору про передачу права землекористування або надання вмотивованої відмови у реєстрації здійснюється протягом 5-ти р.д. з дня подання заяви. Підставою для відмови у держреєстрації може бути лише невідповідність поданих документів закону.

Не може бути підставою для відмови у держреєстрації договору оренди землі відсутність технічної документації землеустрою щодо інвентаризації земель, якщо ділянка зареєстрована у ДЗК, має кадастровий номер та інші реквізити ділянки, а до договору оренди землі доданий Витяг з ДЗК з відомостями про дану земельну ділянку.

Земельні торги в умовах воєнного стану

Згідно з п. 27 розд. X ЗКУ земельні торги щодо передачі прав оренди, емфітевзису щодо земельних ділянок с.г. призначення державної, комунальної власності **не проводяться**. А земельні ділянки, права оренди, емфітевзису, щодо яких були раніше виставлені на земельні торги, але переможець у яких не визначений, підлягають передачі в оренду без проведення земельних торгів.

Земельні торги щодо набуття права оренди, емфітевзису, суперфіцію щодо земельних ділянок с.г. призначення державної, комунальної власності, які були оголошені і не завершені до 07.04.2022 р., вважаються скасованими. Оголошення нових земельних торгів щодо набуття права оренди, емфітевзису щодо ділянок с.г. призначення державної, комунальної власності забороняється.

Формування земельних ділянок с.г. призначення державної і комунальної власності

Якщо в оренду **передається несформована земельна ділянка**, тобто, ділянка, яка не зареєстрована у ДЗК та не має кадастрового номеру, то її формування проводиться у спрощеному порядку. Спрощене формування здійснюється без внесення відомостей про таку земельну ділянку до ДЗК (державної реєстрації) та присвоєння їй кадастрового номера, на підставі технічної документації із землеустрою щодо інвентаризації земель, яка розробляється за рішенням органу, уповноваженого передавати земельну ділянку в оренду, та затверджується таким органом.

Спрощена технічна документація включає лише: пояснювальну записку; матеріали топографо-геодезичних вишукувань; відомості про обчислення площі земельної ділянки; кадастровий план земельної ділянки; перелік обмежень у використанні земельної ділянки; відомості про встановлені межові знаки. Технічна документація із землеустрою щодо інвентаризації земель не може передбачати поділ, об'єднання земельних ділянок. Така технічна документація є обов'язковим додатком до договору оренди землі, без якої договір не має юридичної сили.

Якщо в оренду **передається сформована земельна ділянка**, тобто, ділянка, яка має кадастровий номер та чітко визначену площу, то до договору оренди такої ділянки додається копія документа, що підтверджує наявність у земельної ділянки кадастрового номера.

Якщо в оренду **передається розташована за межами населених пунктів земельна ділянка** с.г. призначення, яка була передана у комунальну власність на підставі рішення органу виконавчої влади (Держгеокадастру, його територіальних органів) з підписанням акту прийомки-передачі земельної ділянки від органу виконавчої влади до ради відповідної ТГ, або ж земельна ділянка перейшла з державної у комунальну власність, але ТГ не зареєструвала у Держреєстрі речових прав на нерухоме майно право комунальної власності на таку земельну ділянку, то вона передається в оренду радою відповідної ТГ, як земельна ділянка комунальної власності.

Сплата орендної плати за землю під час війни

Воєнний стан та обов'язок сплати орендної плати за землю.

Запроваджений Указом Президента від 24.02.2022 № 64/2022 воєнний стан є

форс-мажорними обставинами (обставинами непереборної сили), які діють з 24.02.2022 до їх закінчення (лист ТПП від 28.02.2022 р. № 2024/02.0-7.1).

Тому, в разі несвоєчасної сплати орендної плати у зв'язку із веденням воєнних дій (неможливість безготівкового переказу, втрата зв'язку з орендодавцем), орендар не нести негативних наслідків такої несплати: **не сплачуватиме пеню, неустойку та/або штрафні санкції** (ст. 617 ЦКУ, ч. 2 ст. 218 ГКУ).

Крім того, така несплата не має враховуватися для визначення **систематичності несплати орендної плати**, що є підставою для розірвання договору оренди землі відповідно до ст. 32 Закону про оренду землі № 161.

Після скасування воєнного стану / припинення бойових дій **орендар повинен належним чином виконати свої зобов'язання** за договором оренди землі в повному обсязі (у т.ч. і сплатити орендну плату).

Форс-мажор діє лише стосовно тих зобов'язань, порушення яких сталося під час існування воєнного стану. Якщо ж порушення сталося до 24.02, умови про звільнення від відповідальності не застосовуються. Звільнення від відповідальності неможливе також, якщо строк виконання зобов'язання під час дії воєнного стану не настав, оскільки в такому разі порушення зобов'язання немає.

Території, де не ведуться бойові дії. Якщо орендар земельних ділянок, розташованих на територіях, де не ведуться бойові дії, не виконав зобов'язання за договором оренди землі, то він може розраховувати на звільнення від відповідальності за таке невиконання лише в разі, якщо доведе об'єктивну неможливість його виконання через воєнний стан. В іншому разі **підстав для звільнення його від відповідальності немає**. Тобто, цей орендар не може обґрунтовувати несплату орендної плати за договором оренди землі лише запровадженням воєнного стану, якщо він мав можливість (технічну, фізичну, юридичну тощо) перерахувати кошти.

Припинення зобов'язання за договором оренди землі. Якщо війна та/або її наслідки стануть причиною того, що зобов'язання взагалі неможливо буде виконати ні під час воєнного стану, ні після його припинення, зобов'язання за договором оренди землі взагалі припиняється (ст. 607 ЦКУ). Наприклад, якщо предметом договору оренди було надання земельної ділянки в користування для вирощування с.г. культур, але внаслідок проведення воєнних дій земельна ділянка стала повністю непридатною для с.г. виробництва (знищено ґрунтовий покрив, непоправно його забруднено).

Часто договори містять положення, які передбачають право сторін/сторони відмовитися від договору в разі існування форс-мажорних обставин понад визначений у договорі строк (наприклад, 2 місяці або більше).

Для **припинення договору оренди землі орендар** має: 1) повідомити орендодавця про існування форс-мажору у строк та способом, передбаченими в договорі. До повідомлення варто додати підтвердження ТПП України форс-мажору; 2) дочекатися закінчення передбаченого в договорі мінімального строку

існування форс-мажору; 3) повідомити орендодавця про відмову від договору (його розірвання) в односторонньому порядку передбаченим у договорі способом.

Також істотна зміна обставин дає підстави для зміни або розірвання договору. Наприклад, коли внаслідок ведення воєнних дій земельна ділянка зазнала надзвичайного забруднення, а для приведення її у попередній стан потрібно витратити кошти, які порушують співвідношення майнових інтересів сторін, і це не лише позбавить орендаря прибутку, на який він розраховував, укладаючи договір оренди землі, а ще й завдасть йому збитків. У такому разі орендар може наполягати на розірванні договору оренди землі на підставі ст. 652 ЦКУ, обґрунтувавши істотну зміну обставин, якими сторони керувалися, укладаючи договір, посиленням на втрату якісних характеристик землі з непередбачуваних та не залежних від волі сторін обставин.

Не сплата орендної плати за договором оренди землі. Згідно ч. 6 ст. 762 ЦКУ наймач звільняється від плати за весь час, протягом якого майно не могло бути використане ним через обставини, за які він не відповідає.

Перелік територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або які тимчасово окуповані ворожими збройними формуваннями, визначається КМУ. Орендарі земельних ділянок, розташованих у цих регіонах, не можуть їх використовувати через війну. Такі **орендарі можуть направити орендодавцям повідомлення про відсутність у них обов'язку зі сплати орендної плати на час ведення бойових дій/окупації вказаних територій**. Відправлення доцільно зробити цінним листом з описом вкладення, за відсутності такої можливості – засобами електронного зв'язку з використанням КЕП або через месенджери – Viber, WhatsApp, Telegram.

Наслідки несвоєчасної сплати орендної плати в період воєнного стану. За договором на орендаря може бути покладено обов'язок сплатити пеню, штраф, інші види неустойки за несплату/несвоєчасну сплату орендної плати за землю.

Відповідно до ч. 2 ст. 625 ЦКУ орендар на вимогу орендодавця зобов'язаний сплатити суму несплаченої орендної плати з урахуванням: індексу інфляції за весь час прострочення; а також 3% річних від простроченої суми, якщо інший розмір процентів не встановлений договором оренди землі.

Якщо орендар уперше припустився несплати або неповної/несвоєчасної оплати, то це враховуватиметься для визначення систематичності несплати орендної плати, а друге порушення цього обов'язку вже буде підставою для розірвання договору оренди землі (п. «д» ч. 1 ст. 141 ЗКУ).

Внесення змін до договору оренди землі під час воєнного стану. Зміна орендних відносин здебільшого відбувається за згодою сторін – у письмовій формі шляхом укладення додаткової угоди до договору. Ініціювати внесення змін може будь-яка сторона за таким алгоритмом (ст. 188 ГКУ):

1. Надсилання зацікавленою стороною іншій стороні пропозиції про зміну договору. До листа-пропозиції треба додати два примірники додаткової угоди, які мають бути підписані стороною-ініціатором та скріплені печаткою.

Повідомлення та додані документи направити цінним листом з описом вкладення та повідомленням про вручення. Повідомлення та додаткові угоди можна направити і засобами електронного зв'язку з підписанням їх КЕП.

2. Розгляд іншою стороною пропозиції про зміну договору протягом 20 днів з моменту отримання та направлення в цей строк повідомлення про результати її розгляду. Якщо сторона, яка отримала пропозицію:

- погоджується із запропонованими змінами – вона підписує два примірники додаткової угоди та направляє один із них ініціатору змін (направлення та підпис – так само, які і в попередньому пункті);

- не проти внесення змін до договору, але не згодна із запропонованими умовами – вона може направити нову редакцію додаткової угоди з бажаними змінами;

- не бажає змінювати орендні відносини взагалі – вона повідомляє про це ініціатора у відповідному листі.

3. Розгляд ініціатором змін документів, направлених іншою стороною (нової редакції додаткової угоди, протоколу розбіжностей тощо).

У разі недосягнення сторонами згоди щодо зміни договору оренди землі або неотримання зацікавленою стороною відповіді в установленій строк з урахуванням часу поштового обігу остання має право передати спір на вирішення суду.

Із 24 лютого Держреєстр речових прав на нерухоме майно (ДРРП) не працював, тому змінені відомості договору оренди землі не можна було внести до нього.

Згідно з постановою КМУ від 06.03.2022 р. № 209 в умовах воєнного стану державна реєстрація речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень можлива, але вона проводиться лише держреєстраторами, посадовими особами Мін'юсту, його територіальних органів, які включені до затвердженого Мін'юстом переліку державних реєстраторів та посадових осіб, яким в умовах воєнного стану надається доступ до ДРРП.

Мін'юстом затверджує перелік держреєстраторів і умови здійснення ними реєстраційних дій. Тому поки що внести до ДРРП змінені умови договору оренди землі неможливо.

Реєстрація права оренди земельної ділянки в період воєнного стану.
Вносити відомості до ДРРП стане неможливим, коли Мін'юст затвердить перелік держреєстраторів та посадових осіб, яким в умовах воєнного стану надається доступ до ДРРП.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

